№ 17 (3962)

3 сакавіка 2015 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай
і рускай мовах

Выдавец:
УП «Народная Воля».
Кошт — свабодны.

www.nv-online.info

Народная Воля

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...

Якуб КОЛАС

Да ўвагі!
Хто хоча набываць газету ў офісе рэдакцыі — чакаем!

КАРУПЦЫЯ

І зноў крымінал на мяжы

Камітэт дзяржбяспекі заявіў, што раскрыў і спыніў карупцыйную схему, якую стварылі службовыя асобы прадпрыемства «Белмытнясэрвіс». Супрацоўнікі спецслужбы затрымалі пры атрыманні хабару выканаўцу абавязкаў намесніка гендырэктара гэтага прадпрыемства. Затрыманы і давальнік хабару – дырэктар шэрагу камерцыйных структур Мінска.

Прэс-служба КДБ учора паведаміла, што затрыманы і іншыя ўдзельнікі злачыннай схемы. Гэта начальнік аддзела Мінскага філіяла «Белмытнясэрвісу» і супрацоўнік Брэсцкага філіяла прадпрыемства. Яны таксама атрымлівалі хабар і матэрыяльныя каштоўнасці ад камерсанта.

Паводле папярэдняга расследавання, затрыманыя службовыя асобы атрымлівалі хабар на працягу апошніх чатырох гадоў. Толькі выконваючы абавязкі намесніка гендырэктара атрымаў за гэты час больш за 190 тысяч долараў.

Таксама КДБ выявіла буйны нелегальны «фінансавы цэнтр», які дзейнічаў у Беларусі. Праз гэты цэнтр затрыманы камерсант пераводзіў у наяўныя і канвертаваў грошы. У гэтую структуру ўваходзілі некалькі дзясяткаў камерцыйных структур і індывідуальных прадпрымальнікаў. КДБ затрымаў арганізатара гэтай структуры і чатырох яго саўдзельнікаў. Акрамя таго, затрыманы супрацоўнік аднаго з беларускіх банкаў, які пяць гадоў за хабар дапамагаў ценявым фінансавым аперацыям.

КДБ пачаў пяць крымінальных спраў за хабарніцтва і ўхіленне ад выплаты падаткаў. На нерухомасць і дарагія аўтамабілі падазроных накладзены арышт. Самі яны ўзяты пад варту.

НАДВОР'Е

Вясна падмачыла сабе пачатак

Сёння, 3 сакавіка, умовы надвор'я будуць вызначаць атмасферныя франты, якія змяшчаюцца да нас з Заходняй Еўропы.

Чакаецца воблачнае з праясненнямі надвор'е. Раніцай на большай частцы тэрыторыі, днём месцамі ападкі (дождж, мокры снег), у асобных раёнах слабыя туман і галалёд. Вецер паўднёвы з пераходам на заходні ўмераны, месцамі парывісты. Тэмпература паветра мінімальная ноччу -2...+4°С, максімальная днём +2...+7°С. Атмасферны ціск днём будзе расці.

У сераду ноччу ў асобных раёнах, а днём – на большай частцы тэрыторыі пройдзе кароткачасовы мокры снег. Ноччу і раніцай на асобных участках дарог галалёдзіца. Тэмпература паветра ўначы 0...-5°С, днём 0...+5°С.

5 сакавіка ноччу захаваецца ўплыў атмасфернага фронту, днём надвор'е абумовіць поле паніжанага ціску. Ноччу на большай частцы, днём месцамі чакаецца кароткачасовы снег, мокры снег. Ноччу і раніцай на асобных участках дарог галалёдзіца. Тэмпература ноччу 0...-6°С, днём 0..+6°С.

НЕЗАВИСИМАЯ ЭКСПЕРТИЗА

Борис ЖЕЛИБА, профессор, доктор экономических наук

Если у них плохо, то откуда же у нас будет хорошо?..

Агрессивный тренд российского населения в свете войны с Украиной все быстрее переключается с поиска внешнего врага на поиск внутреннего. Его патриотический дух сдувается пропорционально слабеющему рублю, стремительному росту цен и безработицы. В России растет число банкротств. В 2014-м оно выросло по сравнению с предыдущим годом почти на 20% – до 14.514. Рекордным по числу банкротств стал декабрь, когда в два раза обвалился российский рубль. На когда-то легендарном «Уралмаше» за последние месяцы насчитывают до 1,5 тысячи уволенных. Аналогичная картина наблюдается на других крупных предприятиях, не говоря уже о частных компаниях. До конца марта, например, в Челябинской области могут уволить 9 тысяч работников.

Отсутствие средств в местных бюджетах привело к отмене почти 500 маршрутов электричек по всей стране, что вызвало праведный гнев Путина. Госдума рассматривает вопрос о переходе с плоской шкалы подоходного налога на прогрессивную. По подсчетам, 0,2% жителей России получают 30% всех доходов. В российских СМИ все чаще посылают правительство во главе с премьером Медведевым в отставку. Циркулируют разговоры о возможной принудительной конвертации валютных счетов российских граждан в рублевые, что дало бы стране более 260 млрд долларов, которых катастрофически недостает на фоне усыхающих валютных резервов.

После падения цены на нефть ее котировки и курсы рубля несколько стабилизировались, но не более. Министерство финансов РФ в очередной раз предлагает правительству урезать расходы бюджета на текущий год. Они должны уменьшиться на 771 млрд российских рублей.

Почему для Беларуси важна экономическая ситуация в России, думаю, объяснять не нужно. Наша экономика во многом придаток российской. За 2014 год сокращения в промышленности достигли не менее 10 тысяч человек. Наибольшие потери, естественно, понесли крупные предприятия: более 2 тысяч работников – ОАО «МАЗ», более 700 человек – ЗАО «Атлант», на 420 человек сократился персонал в ОАО «Минский моторный завод», на 480 человек – в ОАО «Борисовский завод «Автогидроусилитель». С ОАО «Гродно-Азот» уволили 2,4 тысячи работников – пятую часть всех занятых, на 1 тысячу работающих сократился персонал ОАО «Могилевхимволокно». Текучка кадров наблюдается практически на всех предприятиях. Причем сокращение занятых объясняется не следствием внедрения передовых технологий, как временами утверждают власти, а связано в первую очередь с уменьшением объемов производства, с огромными запасами нераспроданной продукции. Многие предприятия перешли на 3–4-дневную рабочую неделю. Нет прежних объемов сбыта продукции на российском и украинском рынках, на которые завязана белорусская экономика. Российский рынок сужается под воздействием обвалившихся мировых цен на нефть и санкций Запада. А рынку Украины – воюющей с Россией страны – только и дел, что до белорусских нефтепродуктов.

Людям все чаще не хватает на самое необходимое. После 42-процентной девальвации белорусского рубля средняя зарплата с 600 долларов в эквиваленте скатилась до 350–400. В результате заметно снизилась покупательская способность населения, растет задолженность многих семей по коммунальным услугам. Немало таких, кто не видит никаких перспектив. Перемирия в украинском Донбассе, считай, нет. Более того, Россия продолжает поставлять оружие сепаратистам. Германский канцлер Меркель уже заявила, что минские переговоры «нормандской четверки» были ее последней миротворческой попыткой. После некоторого подскока мировые цены на нефть продолжают снижаться. Из-за сокращений на производстве, естественно, растет число безработных. Из России возвращаются многие белорусские гастарбайтеры. Они тоже будут искать работу. Их российские зарплаты после двукратной девальвации российского рубля почти сравнялись в долларах с белорусскими. Официальная трудовая статистика, которая никогда не отражала действительное положение вещей, прогнозирует рост обращений в службу занятости с 23 до 180 тысяч человек. Туда уже потянулись под угрозой борьбы правительства с тунеядцами официально нигде не работающие люди, чтобы встать на учет.

Ситуация усугубляется отчаянным положением мелких индивидуальных предпринимателей. С 1 марта, как и планировалось, правительство вводит в действие техрегламент, и за продажу несертифицированной продукции индивидуалам грозит многомиллионный штраф. Сертифицировать продукцию в России, откуда идет основной ее завоз, дело непростое. В результате ожидается, что порядка половины ипэшников прекратят свою деятельность и пополнят ряды безработных.

А что же власти? После девальвационного обвала белорусского рубля они пытаются сдержать инфляционный всплеск путем контроля над ценами, сдерживания зарплат. Но инфляционные последствия девальвации закономерны. Эффекты девальвации в виде скачка цен все равно проявятся через 2–3 месяца. Единственная надежда, чтобы смягчить остроту негатива в экономике, это российский кредит в 2,5 млрд долларов, о котором договаривается белорусское руководство. Власти надеются, что это снимет в год президентских выборов растущее социальное напряжение. Пока же белорусов утешают очередным рецептом спасения экономики, для которой нужны десятимиллиардные долларовые вложения. Правительство определило перечень из 106 наиболее значимых предприятий, которые должны стать экономическим локомотивом. Им будет оказана всемерная финансовая поддержка – льготные кредиты под гарантии правительства, налоговые преференции, освобождение от уплаты пошлин за ввоз импортного оборудования и т.п. Но все это уже было. Министерство экономики разрабатывает сценарии развития белорусской экономики в 2015 году в зависимости от среднегодовой цены нефти и курса российского рубля. Специалисты министерства прозорливо разглядели зависимость между этими параметрами: чем ниже цена нефти, чем больше российских рублей надо отдать за доллар. Три сценария министерства для белорусской экономики можно определить как «плохой» (60 долларов за баррель нефти и 60 рублей за доллар), «очень плохой» (соответственно 50 и 61,5) и «стрессовый» (40 и 80). Десятичная дробь говорит о большой точности расчетов. Вся наша жизнь, братья-белорусы, определяется, как оказывается, всего двумя параметрами.

ГУЧНАЯ ТЭМА

Жорсткі адказ МЗС Беларусі,

альбо Чаму Беларусі трэба сварыцца з дзяржавай-саюзніцай?

МЗС Беларусі апублікаваў афіцыйную заяву ў сувязі з выказваннямі прэзідэнта Кыргызстана Алмазбека Атамбаева наконт забойства ў Мінску крымінальнага аўтарытэта Анапіяева, да якога, як падазраюць у афіцыйным Бішкеку, датычны брат былога прэзідэнта гэтай краіны Курманбека Бакіева.

«Няма сэнсу каментаваць абразлівыя паралелі і выказванні кіраўніцтва Кыргызстана на адрас Беларусі. Падобныя перагрэтыя эмацыянальныя заявы былі б немагчымы на ўзроўні лідара цывілізаванай дзяржавы. Але нават калі пакінуць за дужкамі іх прадузятасць, то агучаныя на вышэйшым узроўні абвінавачанні ў здзяйсненні цяжкага злачынства супярэчаць агульнапрынятым міжнародным нормам крымінальнага судаводства. У любой сучаснай краіне Канстытуцыя і законы сцвярджаюць, што ніхто не можа быць прызнаны вінаватым у здзяйсненні злачынства, пакуль яго вінаватасць не будзе даказана прысудам суда, які ўступіў у законную сілу. Аднак, мяркуючы па шэрагу завочных крымінальных працэсаў, якія прайшлі ў Кыргызстане, гэтая краіна ў цэлым мае свой, спецыфічны падыход да правасуддзя. Гэта выклікае сумнеў у здольнасці кіргізскай дзяржавы забяспечваць захаванне правоў сваіх грамадзян, у тым ліку і права на справядлівую судовую абарону», – адзначаецца ў заяве МЗС Беларусі, якая размешчана на сайце міністэрства.

У МЗС падкрэслілі, што кампетэнтныя органы Беларусі робяць усё неабходнае па ўсталяванні і затрыманні асоб, якія маюць дачыненне да забойства. *«Любое ўмяшанне ў іх працу, у тым ліку і з боку вышэйшых службовых асоб замежных дзяржаў, у корані непрымальнае»,* – гаворыцца ў заяве.

У той жа час беларускае знешнепалітычнае ведамства маўчыць, быццам вады ў рот набраўшы, пра тое, чаму нашы ўлады прыгрэлі не толькі Бакіева-старэйшага, але і яго сваякоў. Нямала пісалася аб тым, што Кыргызстан патрабуе іх экстрадыцыі, а ў Беларусі як быццам гэтага не чуюць.

Пасварыцца з-за Бакіевых з дзяржавай-саюзніцай?!

Навошта нам гэта?..

...Кыргызстан не змаўчаў

Міністэрства замежных спраў Кыргызстана лічыць заяву беларускага МЗС ад 27 лютага чарговым «пацвярджэннем намеру» афіцыйных органаў Беларусі *«любымі сродкамі выгарадзіць і абараніць злачынцаў, асуджаных у Кыргызстане за ўчыненне асабліва цяжкіх злачынстваў, у тым ліку Жаныбека Бакіева».*

«МЗС Кыргызстана вымушаны зноў падкрэсліць, што афіцыйны Мінск не павінен загаворваць праблему ўкрывальніцтва кіргізскага крыміналу на тэрыторыі Беларусі», – гаворыцца ў заяве кіргізскага знешнепалітычнага ведамства, зробленай у адказ на публічнае выступленне беларускіх калег.

«Зусім недарэчна гучаць таксама спасылкі беларускага боку на паняцці «цывілізаванасці дзяржавы», «выканання правоў сваіх грамадзян», «справядлівай судовай абароны» і «спецыфічнага падыходу да правасуддзя», – адзначылі ў МЗС Кыргызстана. *– Тым больш у святле вядомых сусветнай супольнасці фактаў, якія стварылі ўстойлівы імідж адпаведных органаў Рэспублікі Беларусь, у выніку чаго іх кіраўнікоў не прымаюць у большасці цывілізаваных краін свету».*

У ведамстве таксама адзначылі, што ў заяве прэзідэнта Кыргызстана Алмазбека Атамбаева ад 26 лютага выказваецца *«заклапочанасць у сувязі з невыкананнем беларускім бокам міжнародных абавязацельстваў»* і не ўтрымліваецца зняважлівых выказванняў у адрас Беларусі, а наадварот, яна пранікнута *"павагай да беларускага народа і яго гісторыі, надзеяй на разуменне праблемы і пераход да канструктыўнага супрацоўніцтва ў частцы выдачы і крымінальнага пераследу злачынцаў, іншых асоб, якія адшукваюцца».*

«Міністэрства замежных спраў Кыргызскай Рэспублікі падкрэслівае, што Рэспубліка Беларусь павінна выконваць прынятыя на сябе міжнародныя абавязацельствы, і зноў заклікае беларускі бок да канструктыўнага дыялогу ў імя інтарэсаў дружалюбных народаў нашых краін», – гаворыцца ў заяве.

PRO MEMORIA

Его убили...

Это убийство уже назвали крупнейшим актом политического террора в новейшей истории России. Теперь оно обречено стать символом страны, в которой слова сталкиваются с пулями и захлебываются кровью.

Борис Немцов был известен всему постсоветскому пространству. Молодого губернатора Нижегородской области в 1990-е называли преемником Бориса Ельцина. Постепенно реформаторы выходили из большой правительственной игры, но Немцов в отличие от многих своих тогдашних единомышленников не покинул политическую арену. В «Союзе правых сил», «Солидарности» и «РПР-Парнас» он вел арьергардные бои с наступающей на его страну несвободой. Теперь даже политические оппоненты Немцова признают, что это был прямой человек, имеющий убеждения и действующий в соответствии с ними. Хотя именно они способствовали тому, чтобы в России воцарилась такая атмосфера ненависти, в которой становятся возможны убийства...

ЗЕРКАЛО

Кто и за что?

Следственный комитет России объявил о нескольких версиях убийства Бориса Немцова.

Сторонники российской оппозиции возлагают ответственность за его убийство на власть, создавшую в стране атмосферу ненависти.

Орыся ЛУЦЕВИЧ, эксперт Королевского института Международных отношений в Лондоне:

– Кто бы ни стоял за убийством Бориса Немцова, та атмосфера, которая возникла в России в результате травли оппозиции и антифашистской риторики, активизировала «черные силы» общества. Эти силы опасны сейчас и для России, и для всего мира.

О различных версиях, озвученных на данный момент, в том числе об «украинском следе», – мне бы не хотелось спекулировать.

Григорий ЯВЛИНСКИЙ, основатель партии «Яблоко»

В заявлении, опубликованном на своем сайте, основатель партии "Яблоко" также сказал, что политическую ответственность за это убийство несет власть в целом и лично президент Путин – те, кто начал, ведет войну и проводит пропагандистскую кампанию ненависти в ее поддержку.

У НУМАР!

На пахаванні Нямцова беларускую апазіцыю прадставіць Анатоль Лябедзька

Пахаванне застрэленага расійскага апазіцыянера Барыса Нямцова пройдзе сёння ў Маскве. Беларускую апазіцыю, мяркуючы па ўсім, будзе прадстаўляць толькі кіраўнік Аб'яднанай грамадзянскай партыі Анатоль Лябедзька.

«За прадстаўнікоў іншых партый адказваць не магу, але асабіста я буду. Мы вырашылі, што дастаткова будзе не дэлегацыі ад партыі, а старшыні партыі. Я еду ў Маскву, Леў Марголін ідзе на "круглы стол" з намеснікам міністра Італіі. Так што я буду адзін», – сказаў лідар АГП.

Развітанне з Барысам Нямцовым пройдзе з 10.00 да 14.00 у Сахараўскім цэнтры. На 15.30 прызначана пахаванне на Траекураўскіх могілках.

ПРЭЦЭДЭНТ

Недыпламатычна

У апошнія гады Барыс Нямцоў не меў высокіх афіцыйных рэгалій. Статус дэпутата Яраслаўскай Думы не адносіў яго да вышэйшых эшалонаў улады.

Але ж Барыс Нямцоў у свой час быў адным з паплечнікаў Ельцына, галоўным распрацоўшчыкам новай Канстытуцыі Расійскай Федэрацыі.

Здавалася б, яго нечаканая смерць выкліча глыбокае спачуванне і ў дыпламатаў амбасады Расіі ў Беларусі. Але ж...

У нядзелю, 1 сакавіка, больш як 20 чалавек – дэмакратычных актывістаў – прыйшлі да будынка амбасады Расіі ў Мінску, каб ускласці кветкі і запаліць свечкі ў памяць пра расійскага апазіцыйнага палітыка Барыса Нямцова.

Паводле слоў лідара Аб'яднанай грамадзянскай партыі Анатоля Лябедзькі, міліцыя, спасылаючыся на распараджэнне пасольства, забараніла журналістам здымаць ускладанне кветак і запальванне свечак. У пасольстве не было Кнігі спачуванняў. Ахова выклікала АМАП, аднак абышлося без затрыманняў.

Недыпламатычна, спадар Сурыкаў, недыпламатычна...

(Продолжение темы на стр.5.)

ФОТАФАКТ

Алесь Бяляцкі стаў ганаровым грамадзянінам Сіракузы

Гарадскія ўлады італьянскага рэгіёна Сіцылія прысвоілі беларускаму праваабаронцу Алесю Бяляцкаму ганаровае грамадзянства «горада міру і правоў чалавека».

Рашэнне аб прысваенні Алесю Бяляцкаму звання Ганаровага грамадзяніна Сіракузы, па прапанове гарадскога мэра, было аднагалосна прынята дэпутатамі ў выніку галасавання 11 лістапада 2014 года. Дэпутаты палічылі, што беларускі праваабаронца "ў поўнай меры ўпісваецца і адпавядае" культурным традыцыям горада Сіракуза, які быў абвешчаны "горадам міру і правоў чалавека".

Нагадаем, што ў 2010 годзе муніцыпалітэт італьянскай Генуі прысвоіў кіраўніку ПЦ "Вясна" і віцэ-прэзідэнту FIDH званне ганаровага грамадзяніна горада, а падчас зняволення, у 2012-м, Алесь Бяляцкі быў удастоены звання ганаровага грамадзянства Парыжа.

ЭСТОНИЯ

Побеждает Партия реформ

В Эстонии завершились очередные выборы в Рийгикогу (парламент). Большинство голосов – 27,7% – получила Партия реформ самого молодого премьер-министра в ЕС 35-летнего **Таави Рыйваса,** выступающего за большее присутствие в стране сил НАТО. Она возглавляла правящую коалицию в законодательном собрании прежнего созыва и обеспечила себе 30% мест в парламенте.

Второе место заняла Центристская партия. За нее проголосовали 24,8% избирателей. Это позволит ей представить в новом составе парламента 27 депутатов.

Всего в парламент Эстонии прошли шесть партий. Помимо реформистов и центристов там будут представлены Социал-демократическая партия (15,2%), «Союз отечества и Республики» (13,7%), Свободная партия (8,7%) и Консервативная народная партия (8,1%).

ЧУЛІ?

Без Мясніковіча – ніяк?

Міхаіл Мясніковіч вяртаецца на поле дзейнасці ўрада. Ён узначаліць маніторынгавую групу, якая зоймецца выпрацоўкай мер для развіцця і росту эканомікі.

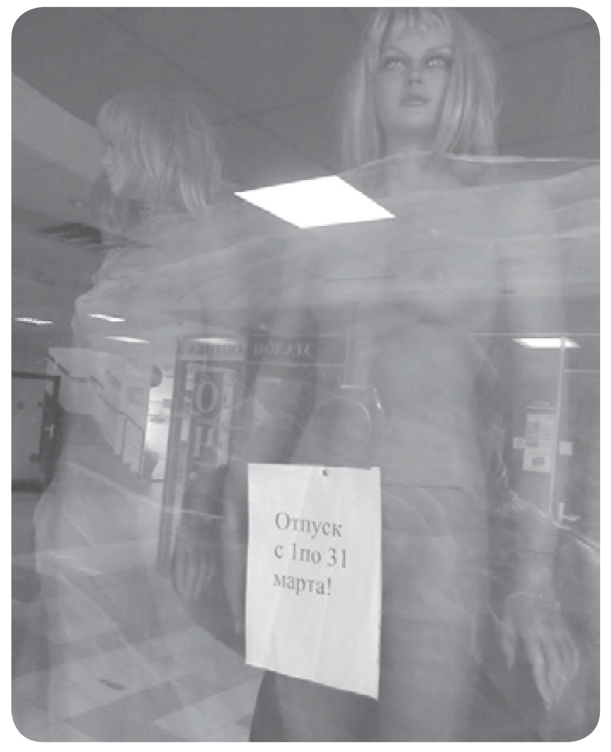
Гэта было вырашана падчас нарады ў Аляксандра Лукашэнкі па актуальных пытаннях сацыяльна-эканамічнага развіцця. Кіраўнік дзяржавы запатрабаваў ад чыноўнікаў хутка прымаць рашэнні па дыверсіфікацыі экспарту. Акрамя таго, на яго думку, прадпрыемствам увогуле трэба гнутка рэагаваць на знешнія фактары. Паводле вынікаў нарады і было вырашана стварыць маніторынгавую групу, якую ўзначаліць Міхаіл Мясніковіч. Група будзе займацца выпрацоўкай канкрэтных мер для развіцця і росту эканомікі.

Нагадаем, што Міхаіл Мясніковіч узначальваў урад з 28 снежня 2010-га па 27 снежня 2014 года. Яшчэ раней быў віцэ-прэм'ерам, кіраваў Адміністрацыяй прэзідэнта, узначальваў Акадэмію навук... Падаецца, што ўсё, што мог, Мясніковіч зрабіў і прапанаваў. І тым не менш спецыяліста, які ніякіх добрых вынікаў не паказаў (калі не сказаць наадварот), зноў прыцягнулі да адказнай працы.

Нагадаем, што зараз Міхаіл Мясніковіч узначальвае Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу.

РЭПАРТАЖ

“Калі ўлады не хочуць, каб мы працавалі, то і не будзем...”

1 сакавіка. Мінск. Рынак "Ждановічы". Толькі ў некаторых павільёнах адчынены дзверы. Пераважная большасць прадпрымальнікаў не працуе. Адзіным ажыўленым месцам стала плошча ў цэнтры будынка, вядомага мінчанам пад назвай «Свет моды». Больш за тры сотні прадпрымальнікаў абмяркоўваюць, як жыць далей.

– У сувязі з тым, што дзеянне ўказа тычыцца ўсіх прадпрымальнікаў (асабліва тых, хто мае рознічны тавар, завезены раней), працаваць паводле новых правіл увогуле немагчыма. Праўда, была інфармацыя ад выканкама, што дзеянне ўказа будзе прыпынена і, хутчэй за ўсё, [illegible] ныя ўказ. Але ж нічога няма. І ў такіх умовах людзі проста баяцца працаваць. Мы – хто цалкам, хто часткова – проста пакінулі тыя тавары, на якія няма неабходных дакументаў, – кажа прадпрымальнік **Алег КАРОЛЬ**.

Вячаслаў ПІЛІПЕНКА:

– Мы нават падатак не можам заплаціць, бо ніхто не ведае, колькі плаціць. Па тэлевізары сказалі: "Працуйце спакойна". А як мы будзем працаваць, калі не заплацім падатак? Як мы будзем па касе нешта прабіваць, калі потым у нас спытаюцца, на якой падставе мы гэта рабілі? Ці гэта ж могуць быць і штрафы, і канфіскацыя. Шмат розных чутак, але ніякай канкрэтыкі. Ёсць толькі ўказ, які забараняе нам працаваць. Так што мы проста не можам пачаць працу, бо гэта будзе расцэнена як незаконная прадпрымальніцкая дзейнасць...

Юген МІКУЛА:

– Калі ўлады не хочуць, каб мы працавалі, то і не будзем. Але што ўзамен? У "Еўраопт" ці іншых супермаркетах прадаецца ў асноўным [illegible]. "Купляйце беларускае"? Людзі даўно мелі магчымасць купляць беларускае ў магазінах, але ж усё роўна ішлі да нас.

– Менавіта так! У людзей павінен быць выбар, – дадае **Караліна ВЫСОЦКАЯ**. – Чаму ўсе павінны набываць толькі беларускае? Мы на якасны тавар не можам сёння прадставіць дакументы, бо [illegible] нам іх не даюць. Дзе ўзяць гэтыя дакументы? Тут стаяць людзі, якія маюць па трох дзяцей, маці-адзіночкі і нават таты-адзіночкі ёсць. Вы думаеце, што мы тут усе такія багатыя?.. [illegible] на рынку стаім, матаемся па закупках?.. Апошнім часам дык і ўвогуле нічога не зарабляем: падаткі "атамныя", арэнда "атамная".

Аляксандр КАВАЛЬСКІ:

– Гульня ідзе ў адны вароты. Мы два гады кажам, што не можам працаваць у такіх умовах. У адказ – жалезабетонная сцяна... Чыноўнікі, рыхтуючы такія ўказы, не з прадпрымальнікамі кансультуюцца, а з нейкімі крутымі бізнесменамі. [illegible] на нашых малых абаротах рабіць усе дакументы. Ніздзе ў свеце няма такога! [illegible]

Тут, на імправізаваным мітынгу, дазволена гаварыць усё што заўгодна. Тым больш што ніхто з запрошаных чыноўнікаў на сход не прыйшоў, толькі намеснік дырэктара рынку [illegible] хутка сышоў...

За ўсіх адказаў **Генадзь ШАМПАНОВІЧ:**

– [illegible] пайсці на Кастрычніцкую плошчу, але вырашылі ўсё ж не рабіць гэтага. Які сэнс? Да плошчы нам дайсці не дадуць. Ну, схопяць па дарозе, дадуць некалькім чалавекам суткі ці штрафы – і што з гэтага? Героямі яны не стануць, і мы ўсе нічога не даб'ёмся.

Некалькі гадзін прадпрымальнікі абмяркоўвалі сітуацыю. То ў будынку, то на вуліцы стаялі купкамі. Так дзень і скончыўся. [illegible] Што будзе сёння? Ці адчыняцца шапікі для пакупнікоў?

Любоў ЛУНЁВА.

А што рабілі прадпрымальнікі ў рэгіёнах?

Гандляры з розных рэгіёнаў Беларусі распавялі "Народнай Волі", як яны працавалі 1 сакавіка.

Алена КУСТУС (Брэст):

– Наколькі мне вядома, у Брэсце ў мінулую нядзелю не працавала большасць прадпрымальнікаў. Многія рынкі наогул былі зачыненыя. Выйшлі на працу толькі тыя, хто гандлюе беларускай прадукцыяй альбо, напрыклад, пральнымі парашкамі ці дзіцячымі цацкамі, на якія сертыфікаты не патрэбны. Зараз усе чакаюць афіцыйнага дакумента, каб можна было прадаваць тавар без розных санкцый.

Вольга ШАРСТАБІТАВА (Полацк):

– На Полацкім рынку 1 сакавіка практычна ніхто не працаваў. [illegible] на рынках Наваполацка. Які сэнс выходзіць на работу, калі не зразумела, паводле якіх правіл працаваць? У падатковай інспекцыі мне паведамілі, што ў іх няма ніякіх афіцыйных папер, якія адмянялі б указ №222, таму ўмовы працы – новыя. А на такіх умовах ніхто не хоча працаваць.

Аляксей ВАЛАТКА (Магілёў):

– У мінулую нядзелю практычна не працавалі гандлёвыя цэнтры “Прэстан” і “Віленскі рынак”. У астатніх цэнтрах гандлявалі, як мне падаецца, не больш за трэць прадпрымальнікаў – тыя, у каго былі дакументы на тавар. Дарэчы, 2 сакавіка мы былі ў аблвыканкаме, дзе нам паведамілі, што ў гэтым месяцы поўнасцю будзем працаваць, як і ў мінулым. Таму будзем чакаць рашэння ўрада, а зараз народ збіраецца зноў выходзіць на работу.

Анатоль ШАПАВАЛАЎ (Віцебск):

– У Віцебску сітуацыя была, як і ў сярэднім па краіне, – думаю, каля 80 працэнтаў прадстаўнікоў малога бізнесу не працавалі. Прадпрымальнікі больш не вераць словам чыноўнікаў, і таму і вырашылі зрабіць паўзу ў рабоце. Час пакажа, як далей будуць разгортвацца падзеі. Няўжо дзяржаве не патрэбны грошы ў выглядзе падаткаў? І аблвыканкамы, напэўна, на нашым баку, бо ведаюць, якую “каўбасу” могуць згубіць, калі не стане прадпрымальнікаў.

Віктар МАРЧЫК (Слонім):

– У нядзелю працавалі толькі тыя, у каго ёсць дакументы. З сакавіка прадпрымальнікі збяруцца і будуць думаць над тым, як працаваць і жыць далей.

Падрыхтаваў Алесь СВЯТЛАНІЧ.

ОТ ПЕРВОГО ЛИЦА

Владимир НЕКЛЯЕВ: «Эти пять лет – это пять жизней»

Гражданской кампании «Говори правду!» исполнилось пять лет. Пожалуй, ни об одной оппозиционной структуре столько не писали, не спорили, как о ней.

– Мнения самые разные, часто взаимоисключающие. Как вы сами оцениваете деятельность «Говори правду!» за эти годы? – задали мы вопрос лидеру кампании Владимиру Некляеву.

– Эти пять лет – это пять жизней... По-разному оцениваю. Я не Лукашенко, чтобы утверждать, что мной не сделано ни одной ошибки. Были верные решения. Были неправильные. Или были правильные решения, но неверное их исполнение. Как на выборах 2010 года в день голосования. Но все же, если в один пакет складывать минусы, а в другой – плюсы, то второй – весомее. Значительно. Иначе не был бы рейтинг кампании «Говори правду!» весомее рейтингов всех других оппозиционных структур. Причем, как показывают данные независимых социологических исследований, от года возникновения кампании и до сегодняшнего дня.

– По данным НИСЭПИ, ваш рейтинг как лидера «Говори правду!» также выше рейтинга других лидеров оппозиции. Но что это дает, если даже при выборе единого кандидата это обстоятельство другими участниками переговоров по выдвижению единого кандидата никак не учитывается? Хотя, казалось бы, что проще: кто на первой позиции – тот и единый.

– Вы задали вопрос на самом деле вроде простой, но ответ партнеров по переговорам еще проще: «Мы не доверяем исследованиям НИСЭПИ». Хотя никаких иных исследований, по которым можно было бы объективно судить не только о месте оппозиции в обществе, но и о состоянии общества в целом, просто нет.

Впрочем, я об этом не раз уже говорил – и надоело... Для меня важнее, чтобы в обществе поняли, как было достигнуто лидерство кампании «Говори правду!». Большим трудом! И прежде всего в регионах, где мы за пять лет провели не меньше локальных акций, чем за все время вся оппозиция. Результат? Тысячи людей, которым мы помогли в решении самых разных вопросов – прежде всего социальных. Например, это не кто-то, а наши активисты, организовав протесты местных жителей, не позволили совершиться экологическому и социальному преступлению под Минском, замаскированному под «китайский технопарк». Вообще, социальная составляющая – самая сильная сторона нашей деятельности, давшая нам наибольшее количество сторонников. Именно поэтому, кстати, представители «конкурирующих фирм» не пропускают случая задеть нас, обвиняя в «игре в песочницах», в «посиделках на лавочках». Это, мол, мелко, несерьезно. А что для человека серьезнее его жизни? Ежедневной – с детьми в песочницах и пенсионерами на лавочках во дворах...

– Пока не ясно, поскольку прямо вы об этом нигде не заявляли, будет ли кампания «Говори правду!» и вы как лидер кампании участвовать в президентских выборах 2015 года? И если будете, то в каком качестве?

– Кампания «Говори правду!», безусловно, будет участвовать в выборах. Хотя бы потому, что сегодня это единственная оппозиционная структура, способная собрать сто тысяч подписей, необходимых для того, чтобы кто-то из представителей белорусской демократической оппозиции стал кандидатом в президенты. Безусловно, совместно с партнерами, прежде всего с теми, которые вместе с нами предложили обществу “Народный референдум” как программу мирных перемен, сделать это будет легче, но мы можем справиться с этим и самостоятельно.

Что касается вопроса о моем участии в выборах, то год назад, до расстрелов на украинском Майдане, я ответил бы: “Да, я буду участвовать в выборах 2015 года в качестве кандидата в президенты, чтобы сделать то, что не удалось сделать в 2010 году”. И я знал, что и как буду делать для этого. Представлял это во всех подробностях, деталях, потому что с момента ареста, со дня жестокой расправы с людьми на Площади только об этом и думал. Но вот кровавая провокация на Майдане в Киеве, сотня убитых – и понятно, что дальше – война, и ясно, что то же (или похоже) будет на Площади в Минске... И весь мой план рассыпался во всех деталях.

Стало ясно, что из-за очевидной опасности для самого существования Беларуси никаких резких действий предпринимать нельзя. В оппозиции начались поиски возможных вариантов, и “Говори правду!” предложила два сценария. Оба объединительных, что в нынешних условиях просто необходимо. Один – вместе с нашими партнерами на основе “Народного референдума”. Другой – на выдвижении единым кандидатом (но именно единым, поддержанным конгрессом, всей демократической оппозицией) Николая Статкевича с избранием его “дублера” (или, если угодно, “спикера”), реально участвующего в выборах. Ни один из предложенных сценариев (которые, кстати, при желании можно объединить) необходимой поддержки пока не получил. Вот я и жду, когда наступит понимание того, что в сложившихся условиях ответственность за судьбу страны должны взять на себя все. Ни для кого в отдельности сегодня эта ноша непосильная... Причем не только для оппозиции, но и для власти.

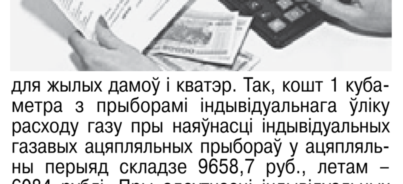
– То есть ваше участие или неучастие в выборах зависит от того, объединенной или разъединенной придет к ним оппозиция?

– Не только от этого, но... Я извлек уроки из ошибок 2010 года и повторять их не намерен.

Глеб ПЛАТОНОВ.

ПРЫКМЕТЫ ВЯСНЫ

З 1 сакавіка павышаны кошты на газ, цеплавую і электраэнергію для насельніцтва

Тарыф на цеплавую энергію для ацяплення і гарачага водазабеспячэння з 1 сакавіка вызначаны ў памеры 96.424 руб. за 1 Гкал.

Кошт 1 кубаметра прыроднага газу ў жылых дамах і кватэрах, а таксама ў садовых доміках з прыборамі індывідуальнага ўліку расходу газу ў ацяпляльны перыяд вызначаны ў 623,3 руб., у летні перыяд – 2281,8 рубля. Пры адсутнасці індывідуальных газавых ацяпляльных прыбораў кошт 1 кубаметра газу незалежна ад сезона складзе 2281,8 рубля.

Без прыбораў індывідуальнага ўліку расходу газу кошт газу пры наяўнасці газавай пліты і цэнтралізаванага гарачага водазабеспячэння або індывідуальнага воданагравальніка (не газавага) складзе 18.150 рублёў з аднаго жыхара ў месяц. Пры наяўнасці газавай пліты і газавага воданагравальніка (пры адсутнасці цэнтралізаванага гарачага водазабеспячэння) – 52.400 рублёў, пры наяўнасці газавай пліты і адсутнасці цэнтралізаванага гарачага водазабеспячэння і газавага воданагравальніка – 29.650 рублёў.

Павысіліся кошты і на звадкаваны газ для жылых дамоў і кватэр. Так, кошт 1 кубаметра з прыборамі індывідуальнага ўліку расходу газу пры наяўнасці індывідуальных газавых ацяпляльных прыбораў у ацяпляльны перыяд складзе 9658,7 руб., летам – 6084 рублі. Пры адсутнасці індывідуальных газавых ацяпляльных прыбораў кошт 1 кубаметра складзе таксама 6084 рублі. Без прыбораў індывідуальнага ўліку расходу газу пры наяўнасці газавай пліты і цэнтралізаванага гарачага водазабеспячэння або індывідуальнага воданагравальніка (не газавага) кошт звадкаванага газу з аднаго жыхара ў месяц вызначаны ў 18.150 руб., пры наяўнасці газавай пліты і газавага воданагравальніка (пры адсутнасці цэнтралізаванага гарачага водазабеспячэння) – 51.600 руб., пры наяўнасці газавай пліты (пры адсутнасці цэнтралізаванага гарачага водазабеспячэння і газавага воданагравальніка) – 24.250 рублёў.

Кошт электраэнергіі ў жылых дамах, абсталяваных электраплітамі, па аднаставачным тарыфе цяпер складае 810 руб. за 1 кВт·гадз., па дыферэнцыраваным тарыфе – 567,5 руб. за 1 кВт·гадз. у перыяд мінімальных нагрузак (з 22.00 да 17.00) і 1621,4 руб. за 1 кВт·гадз. у перыяд максімальных нагрузак (з 17.00 да 22.00).

Кошт электраэнергіі для ацяплення і гарачага водазабеспячэння з далучанай магутнасцю абсталявання больш за 5 кВт вызначаны ў 953,8 руб. за 1 кВт·гадз. у перыяд мінімальных нагрузак (з 23.00 да 6.00) і 2861,4 руб. за 1 кВт·гадз. у астатні час сутак.

Электраэнергія, за выключэннем указанай вышэй, па аднаставачным тарыфе будзе каштаваць жыхарам 953,8 руб. за 1 кВт·гадз, па дыферэнцыраваным тарыфе – 667,7 руб. за 1 кВт·гадз. у перыяд мінімальных нагрузак (з 22.00 да 17.00) і 1907,6 руб. за 1 кВт·гадз. у перыяд максімальных нагрузак (з 17.00 да 22.00).

СУД

Дзяніс Замяталін – на лаве падсудных

У судзе Заводскага раёна сталіцы судзяць сына былога галоўнага лукашэнкаўскага ідэолага Уладзіміра Замяталіна. Дзяніса Замяталіна абвінавачваюць у стварэнні сеткі лжэпрадпрымальніцкіх структур, праз якія нібыта незаконна было праведзена больш за 100 мільярдаў рублёў. На лаве падсудных акрамя самога Дзяніса Замяталіна знаходзяцца яшчэ шасцёра яго “падзельнікаў”.

Вядома, што справу распачалі яшчэ пяць гадоў таму. Менавіта тады з Уладзімірам Замяталіным не падоўжылі кантракт на пасаду гендырэктара «Беларусьфільма». Усе пяць гадоў, што Дзяніс Замяталін знаходзіцца пад вартай, яго бацька знаходзіцца ў бестэрміновым адпачынку. Пры гэтым ён не выключаны з кадравага рэестра прэзідэнта. Журналісту “Ежедневника” жонка былога высокапастаўленага чыноўніка нават сказала, што яна спадзяецца на вяртанне мужа на якую-небудзь кіруючую пасаду.

Разгляд справы пачаўся яшчэ летась. Афіцыйнай інфармацыі пра яе не было, хаця маштабы фінансавых патокаў, якія праходзілі праз замяталінскія структуры (на думку следчых, зразумела), даволі вялікія. А днямі Дзяніс Замяталін разам з іншымі падсуднымі атрымаў новае абвінавачанне ў незаконнай прадпрымальніцкай дзейнасці, якая ажыццяўлялася арганізаванай групай. За гэта, калі будзе пацверджана судом, прадугледжана пакаранне зняволеннем да сямі гадоў з канфіскацыяй маёмасці.

Згодна з абвінавачаннем, у 2008 годзе Дзяніс Замяталін з таварышам стварыў злачынную групу для вядзення незаконнай прадпрымальніцкай дзейнасці, якая праіснавала да 2010 года. Разам са сваімі саўдзельнікамі ён займаўся незаконнымі фінансавымі аперацыямі, афармленнем падробленых дакументаў, прадастаўленнем фіктыўнай падатковай справаздачнасці. Для гэтага актыўна выкарыстоўваліся ключы ЭЛП і інтэрнэт-сэрвісы банкаў. У нелегальныя схемы былі ўцягнуты фірмы і індывідуальныя прадпрымальнікі. Злачынны абарот усіх структур перавышае 100 мільярдаў рублёў.

Любоў ЛУНЁВА.

БЕЛАРУСЬ–США

Вернуть на нормальные рельсы

Санкции США в отношении Беларуси будут действовать до тех пор, пока не будут соблюдены условия для их отмены, заявил заместитель помощника госсекретаря США по делам Европы и Евразии Эрик Рубин в интервью БелаПАН и порталу TUT.by.

Заместитель помощника госсекретаря по делам Европы и Евразии посетил Минск 26–28 февраля. Он встретился с президентом Александром Лукашенко и министром иностранных дел Владимиром Макеем, а также представителями гражданского общества, политической оппозиции и родственниками политзаключенных.

Есть желание, но нет возможности

«Санкции, которые в соответствии с нашим законодательством введены из-за ситуации с правами человека и демократией в отношении Беларуси, продолжают действовать и будут действовать до тех пор, пока не будут соблюдены условия, при которых возможна их отмена», – сказал Эрик Рубин.

При этом он подчеркнул: США считают важным продолжать работу над улучшением отношений с Беларусью, несмотря на те разногласия, которые существуют по некоторым вопросам, в частности в сфере прав человека.

«В ходе обсуждения с представителями белорусских властей мы могли соглашаться, могли расходиться во взглядах, но мы сошлись во мнении, что нужно продолжать работу по поиску решений, – отметил представитель Госдепа. – Мы считаем, что развитие отношений между США и Беларусью, поддержка независимости и суверенитета Беларуси, поддержка экономического роста, торговли, создания рабочих мест не вступают в конфликт с теми сферами, в которых у нас существуют разногласия. На самом деле мы считаем, что улучшение отношений между США и Беларусью в проблемных сферах может позитивно повлиять на все сферы».

Эрик Рубин отказался назвать число белорусских чиновников, внесенных в список лиц, которым запрещен въезд на территорию США.

«Что касается визовых ограничений, которые введены по американскому законодательству в связи с состоянием прав человека и демократии в Беларуси, то оно не позволяет мне называть ни имена, ни количество этих людей. Но я хочу подчеркнуть: мы бы хотели, чтобы эти ограничения были отменены, для чего необходим прогресс в решении проблем, отмеченных в законодательстве. Это сделало бы возможным дальнейшее улучшение отношений», – сказал представитель Госдепартамента.

Он также отметил, что свою политику санкций в отношении Беларуси США координируют с ЕС.

«Наша политика в этом вопросе координируется с Евросоюзом. Мы договорились, что будем вырабатывать совместный подход в своих отношениях с Беларусью в различных областях», – подчеркнул Рубин.

Политзаключенные должны быть освобождены без предварительных условий

«Вопрос о политзаключенных в Беларуси будет оставаться во главе нашей повестки дня до тех пор, пока не будет решен положительно», – заявил Эрик Рубин.

«На всех встречах мы обсуждали вопрос о политзаключенных, – подчеркнул он. – Мы используем любую возможность, чтобы сказать, что они должны быть освобождены без всяких предварительных условий. Это будет положительным шагом с белорусской стороны».

При этом Эрик Рубин отказался ответить на вопрос, кого именно США считают политзаключенными в Беларуси.

«Мы старались никогда не называть имен и количество этих людей. Но я хочу вас заверить, что этот вопрос будет оставаться во главе нашей повестки дня до тех пор, пока он не будет положительно решен», – сказал он.

Положительное впечатление

По словам Эрика Рубина, усилия, которые предпринял Минск для урегулирования ситуации в Украине, производят положительное впечатление на США, но искать прямую связь между ролью Беларуси в разрешении украинского кризиса и белорусско-американскими отношениями не надо.

«Для Беларуси это особенно сложное время, – заявил представитель США. – Мы это понимаем и считаем это еще одной важной причиной, чтобы стремиться вернуть наши отношения на нормальные рельсы. Это очень важно не только для оздоровления белорусской экономики и расширения торговых отношений, но и для укрепления независимости Беларуси в условиях, когда кризис в Украине оказывает на нее столь большое давление».

«Несмотря на то что наши разногласия по таким вопросам, как ситуация с правами человека в Беларуси и наличие политзаключенных, могут продолжаться, мы можем стремиться к тому, чтобы добиться прогресса в других вопросах, представляющих взаимный интерес, – это, в частности, разрешение конфликта в Украине», – считает американский чиновник.

По словам Рубина, в ходе его встреч с представителями Беларуси в рамках нынешнего визита отмечался прогресс в двусторонних отношениях.

«По-прежнему остаются значительные разногласия, но, по крайней мере, мы сходимся в том, что их необходимо обсуждать. Сначала нужно обсуждать проблему, прежде чем будет возможность ее решить», – заметил представитель Госдепартамента.

Посольство США в Минске хотело бы расширить перечень услуг

В нынешнем году посольство США рассчитывает расширить перечень предоставляемых в Беларуси консульских услуг. Однако оказание всего спектра консульских услуг невозможно без восстановления полноценного штата посольства, отметил Эрик Рубин.

«У нас есть планы по дальнейшему расширению консульских услуг. Окончательная цель заключается в том, чтобы у нас было посольство, работающее в полную силу, – сказал Рубин. – Мы смотрим с определенным оптимизмом на ситуацию по оказанию консульских услуг. Возможно, у нас в течение этого года появятся дополнительные возможности расширить категории виз, за которыми можно обращаться в Минске».

Представитель Госдепартамента сообщил, что в ходе его официальных встреч с белорусскими чиновниками обсуждался вопрос о возможном дальнейшем расширении штата сотрудников посольства.

Напомним, число сотрудников Посольства США в Минске было сокращено по настоянию белорусской стороны в марте 2008 года после введения Соединенными Штатами санкций в отношении госконцерна «Белнефтехим» в связи с нарушениями прав человека в Беларуси. Вскоре после этого посол Беларуси в США Михаил Хвостов был отозван из Вашингтона для консультаций, а Минск по настоянию белорусской стороны покинула посол Карен Стюарт. С тех пор американскую миссию в Минске возглавляют временные поверенные.

Татьяна КОРОВЕНКОВА.

АСОБА

Чарнобыльская катастрофа і Мікалай Слюнькоў

– Інтэрв'ю я не даю. Нікому. Раз было ў Маскве і раз у Мінску. Але гэта гадоў дваццаць таму. Цяпер нікому інтэрв'ю не даю. Зразумейце мяне, не даю. Не крыўдуйце, не даю...

Маўчанне зацягваецца амаль на хвіліну. Спроба высветліць прычыны адмовы заканчваецца катэгарычным “НЕ”. Праўда, пасля пэўнай паўзы Мікалай Мікітавіч Слюнькоў тлумачыць, чаму ён не хоча даваць інтэрв'ю.

Па сваім вопыце перакананы, што не заўсёды той, хто задае пытанні, сумленна ставіцца да субяседніка. Маўляў, пераблытаюць усё на свеце, а потым даказвай, што ты не дурань. Ды і пры цяперашніх тэхналогіях некаторым сродкам масавай інфармацыі наогул нельга давяраць...

Не-не, Слюнькоў інтэрв'ю даваць не будзе. Не бачыць сэнсу.

І раптам:

– Дарэчы, пра што б вы хацелі пагаварыць са мною? Блізіцца чарговая дата Чарнобыля... Адзін з вінаватых у беларускіх паслячарнобыльскіх праблемах, безумоўна, Слюнькоў...

Тэлефонная размова коціцца да лагічнага завяршэння. Ясней яснага, працягу не будзе, прынамсі па чарнобыльскай тэматыцы.

Што было далей, вы, шаноўныя чытачы, даведаецеся ніжэй. А пакуль я нагадаю вам некаторыя факты з біяграфіі Мікалая Мікітавіча Слюнькова.

Будучы дырэктарам Мінскага трактарнага завода, ён насуперак саюзнаму міністэрству (было некалькі рашэнняў) і асабіста міністру І.Ф.Сініцыну змог дабіцца, што пытанне аб стварэнні профільнага аб'яднання, стварэнні практычна новага трактара ўсё-такі паставілі на разгляд Прэзідыума Савета міністраў СССР. На тым пасяджэнні не проста ўхвалілі ідэю Мікалая Мікітавіча, а абавязалі міністэрства аказаць усебаковую дапамогу ў яе здзяйсненні.

Слюнькоў не баяўся быць першапраходцам. Першы з'езд трактарных ліцейшчыкаў Савецкага Саюза праводзіўся на МТЗ па яго ініцыятыве. Пескаструйнае і пескастрэльнае абсталяванне ўпершыню ў СССР зманціравалі на МТЗ. Уласнае трактарнае станкабудаванне ўпершыню з'явілася тут, на Мінскім трактарным. З 1975-га да 1990 года кожны квартал МТЗ быў лепшым у СССР.

У Мікалая Слюнькова пры вырашэнні любой праблемы галоўным было не як зрабіць, а за колькі часу зрабіць. Пры ім тэхнічная рэканструкцыя завода праводзілася беспярапынна.

Ён усіх выслухоўваў, але гэта не значыла, што ўсіх слухаўся.

«Гаўрылаў – “сонца” кавальскай вытворчасці ў нас, а пра яго ў кніжцы «Тракторы «Беларусь» – гордость державы Беларусь» сказана мала», – скардзіўся ў 1996 годзе Слюнькоў мне, выдавецкаму рэдактару, прасіў унесці праўкі.

На МТЗ ён адпрацаваў сем гадоў. Не так ужо і многа. Але якія гэта былі гады! МТЗ, можна сказаць, яго лёс.

У дарослым жыцці ўсе дні, лічы, былі працоўныя. Такое ледзь не з тых ваенных і пасляваенных часоў, калі чатырнаццацігадовым хлапчуком клеіў з аўтамабільных камер галошы, каб не памерці з голаду самому і накарміць маці.

...«Не дасцё згоду на выбранне першым сакратаром Мінскага гаркама партыі – наогул пакінеце Мінск. У Маскве патрэбны намеснік міністра трактарнага і сельскагаспадарчага машынабудавання», – Пятру Машэраву і Ціхану Кісялёву абрыдлі адгаворкі дырэктара МТЗ Слюнькова, і яны выклалі апошні козыр.

Выязджаць з Беларусі Слюнькоў не жадаў.

...Першы сакратар Мінскага ГК КПБ Мікалай Слюнькоў, адзін з актыўных аўтараў ідэі пра неадкладнае будаўніцтва ў Мінску метро (не забыць Машэрава, Кавалёва, Аксёнава, Кісялёва...), звязваўся з Мазуравым, Грамыкам, Тарасавым, іншымі высокімі дзеячамі, якія спачувалі Беларусі, і як мог даказваў, што Мінску патрэбна метро. Так, няма пакуль мільёна жыхароў, дык вось-вось будзе. Рэспубліка – адзін з трох недатацыйных рэгіёнаў краіны, падземка ёй патрэбна, як паветра. Вынік – будаўніцтва метро ў Новасібірску адклалі, а ў Мінску пачалі распрацоўваць праектную дакументацыю.

«Здолееце ў Маскве прабіць хутчэйшы пачатак будоўлі нашага метро – гэта будзе ваша велізарная заслуга», – канкрэтна і адназначна не раз прасіў Машэраў ужо намесніка старшыні Дзяржплана СССР Мікалая Слюнькова, якога ўсё ж прымусілі пераехаць на працу ў Маскву.

Неабходнага абсталявання для праходкі тунэляў метро не хапала нават для Масквы і Ленінграда, фонды былі размеркаваны на пяцігодку наперад. А тут пазапланавае выдзяленне для горада, у якім пакуль ні адной дзейнай лініі метро... Немагчыма.

«Немагчымае стала яваю», – успамінаў Мікалай Мікітавіч.

...Першую салідную кнігу пра Мінскі трактарны завод “Тракторы “Беларусь” – гордость державы Беларусь” (1997) добраславіў на чытацкія паліцы я. Прадмову ў ёй Мікалай Слюнькоў пісаў самастойна ад першага радка да апошняга. Кніга са змястоўнай чуллівай прадмовай Героя (на той час ён ужо меў залатую зорку) атрымала салідны рэзананс, перавыдавалася.

А вось цяпер вернемся да маёй тэлефоннай размовы з Мікалаем Мікітавічам наконт інтэрв'ю.

Узгадка пра кнігу размякчыла непахіснасць Слюнькова. А ўспаміны пра некаторыя эпізоды, звязаныя з работай над кнігай, закончыліся нечаканым рашэннем субяседніка: ладна, сустрэцца можна...

– У бібліятэцы... на вуліцы... кафэ?..

– Пра што вы гаворыце, лепей у мяне на кватэры.

У тыя часы, калі Мікалай Мікітавіч Слюнькоў быў ужо членам Палітбюро ЦК КПСС, сустрэч з ім у мяне не было. А тут я ў кватэры... Сціплыя, застаўленыя старой недарагой мэбляй тры пакоі. Кватэра не мільянера, не начальніка, я сказаў бы, звычайная.

Стомлены, не зусім здаровы чалавек у сінім ваўняным спартыўным касцюме мякка паўтарае ранейшае. Інтэрв'ю не патрэбна, нават для беларускай газеты на роднай мове. Яно нічога не зменіць, асабліва што тычыцца пазіцыі вечных зласліўцаў...

Расказваю пра дакументальны раман «Звіняць жаўрукі ў Чарнобыльскім небе». Факты, узятыя з апублікаваных матэрыялаў, рассакрэчаных архіваў, уражваюць.

Вочы субяседніка прамянямі армейскага пражэктара пранізваюць мяне, постаць замірае.

– Калі чалавеку баліць, ён крычыць, просіць дапамогі... Асуджаць крытыкаў нельга, – заўважае Слюнькоў. – Але і нельга ўсё чарніць.

Мікалай Мікітавіч успамінае:

– Мы, у ЦК КПБ, атрымалі паведамленні з Масквы, з ЦК КПСС і ўрада, пра аварыю на атамнай станцыі не адразу. Несцярэнка, дырэктар інстытута ў Соснах, быў у мяне ў панядзелак, 28 красавіка. Праз два, а можа, праз тры дні пасля гэтага, дакладна не памятаю, я з ім паехаў па Гомельшчыне. Былі ў раёнах, вёсках. Вось тады поўнасцю адчуў жах радыяцыйнай заразы, зразумеў: адбылася страшэнная катастрофа!

Абрадаваны тым, што субяседнік усё ж пацягнуў нітачку, пачынаю канкрэтызаваць пытанне:

– Несцярэнка з вамі быў у адной машыне?

Слюнькоў смяецца: не мыццём, дык катаннем хочаш дамагчыся інтэрв'ю. Добры, своеасаблівa прыгожы твар немаладога чалавека перасмыкаецца ад болю, рукі са стала апускаюцца ўніз...

– Мне апраўдвацца няма ў чым. Усё жыццё працаваў як мог, з усёй сілы. – І далей за сваё: – Не, нікому не патрэбна маё інтэрв'ю, нікому.

Зноў даказваю памылковасць такой высновы.

– Інтэрв'ю ваша патрэбна не толькі чытачам адной газеты – яно, лічу, патрэбна ўсяму беларускаму народу. Вы не апраўдвайцеся, проста скажыце праўду...

Кіруецца да стала, два-тры разы спыняецца, сцішана ахае, рукамі кратае жывот (мабыць, баліць!), гладзіць. Павольненька ўсаджваецца за стол.

– Пра аварыю Рыжкову стала вядома ўранку 26 красавіка. У 12.00, у нядзелю, стварылі Аператыўную групу, узначаліў яе насуперак Гарбачову сам Рыжкоў, склалі ўрадавую камісію – для разбору сітуацыі і прыняцця рашэнняў: каму што рабіць для аказання дапамогі, з каго патрабаваць. Пра радыеактыўнасць ніхто дакладна нічога не цяміў, і пажарнікі не ведалі. Ніхто ў краіне пра яе нічога толкам не ведаў, – забівае тоўстыя цвікі ў прастору ціхі голас Мікалая Мікітавіча. – Некаторыя спецыялісты схіляліся да таго, што зона адсялення павінна быць у радыусе ад сілы 20 кіламетраў, Урадавая камісія – згодна. Мікалай Іванавіч Рыжкоў, дабрак і прамалінейнік, пашаптаўся з акадэмікам Лягасавым. Менавіта ён адкрыў сумеснае пасяджэнне ў Чарнобылі. Дэбатавалі, рашалі цэлы дзень. Увечары Рыжкоў: «Усё абгаворана, усе ведаюць галоўныя праблемы катастрофы. Патрэбна тэрмінова ратаваць людзей. Асобныя навукоўцы прапануюць зону высялення 15 кіламетраў, некаторыя – 20, акадэмік Лягасаў – 30 кіламетраў. Прапаную рашэнне: зона высялення – 30 кіламетраў. – Рыжкоў падняў руку. – Хто супраць? Няма. Хто ўстрымаўся? Галасуем. Рашэнне прынята, зона 30 кіламетраў”. Рыжкоў тады прыняў лёсавызначальнае рашэнне. Мноства людзей трох рэспублік ацалела.

Мікалай Мікітавіч тупае да кніжнай паліцы, бярэ кнігу М.І.Рыжкова «Десять лет великих потрясений», хутка знаходзіць даўно падкрэсленыя рознымі чарніламі радкі, пераказвае. Нічога не пытаю, ён сам выдае:

– Ні адзін следчы не зможа папракнуць Слюнькова ў тым, што я нешта ведаў, але не прадухіліў, не зрабіў, штосьці мог паправіць, але не шавяльнуўся.

Па выразе твару Мікітавіча я зразумеў: далей цягнуць “чарнобыльскі” ланцужок не трэба. Нельга сыпаць соль на рану. І я знайшоў іншую тэму для размовы.

– Пад вашымі партрэтамі людзі гмахкага СССР хадзілі на дэманстрацыях ва ўсіх рэспубліках. Сто, сто дваццаць пяць мільёнаў дарослых. Як вы пачуваліся на трыбуне Маўзалея і парадах на Чырвонай плошчы?

Добры настрой строгага чалавека, здаецца, знікае. Ён колькі секунд пазірае на стол, потым пераводзіць погляд на мяне і запытальна кажа:

– Якое дачыненне гэта мае да чарнобыльскай тэмы?

– Даўно карцела хоць трошачкі даведацца пра самаадчуванне вялікіх людзей у крытычных і ўрачыстых сітуацыях.

Гаспадар, як мне падалося, ацаніў маю цікавасць і ў той жа час маю збянтэжанасць, а таму пачаў разважаць. З усяго, што ён сказаў, адказваючы на маё першае пытанне, я зразумеў адно. Чалавек у прынцыпе не можа хутка перамяніцца. Да чаго дарос мазгамі, сэрцам, тое ва ўсіх сітуацыях застаецца з ім. У Слюнькова з тых часоў, як ён упершыню пераступіў прахадную завода, усё ішло ціха, нармальна, працавіта. Так было да партрэтаў на плошчах, так заставалася і пасля з'яўлення іх. Партрэты ім не заўважаліся. Ён проста цягнуў сваю лямку. Не шкадуючы ні часу, ні здароўя.

– Усё жыццё выспавядаю нескладанае правіла: можаш – рабі, хочаш, але не можаш – вучыся рабіць, стаміўся – адыдзі ўбок, не чакай, каб цябе прагналі, памыліўся – выпраўляйся, не чакай кухталя ад іншых, ацэньваеш нешта – будзь аб'ектыўны.

Усё жыццё яго поўніла вялікая адказнасць – тваё рашэнне, тваё слова могуць стаць лёсавызначальнымі для іншых, думай, не спяшайся... Бойся нашкодзіць.

Ён не толькі вучыў іншых – сам вучыўся: і тады, калі працаваў памочнікам майстра, і тады, калі ўзначальваў прафсаюзны камітэт МТЗ, і тады, калі быў дырэктарам заводаў запасных частак і МТЗ, і тады, калі стаў першым сакратаром ЦК КПБ, а потым сакратаром ЦК КПСС, членам Палітбюро ЦК КПСС.

За сталом перада мной не пенсіянер, які перанёс чатыры аперацыі, за сталом – дзяржаўны дзеяч. Словы струменяцца роўна, прадумана, перапынкі між фразамі неістотныя.

Дзейныя, аб'ектыўныя адносіны да жыцця выкрышталізоўваліся ў Слюнькова яшчэ тады, калі жыў з бацькамі. Засвоіліся надоўга. Менавіта з такімі перакананнямі – стваральнымі, зычлівымі, творчымі – паступіў у 1946 годзе ў аўтамеханічны тэхнікум (просты вясковы хлапчына на даху вагона прыехаў у Мінск), у 1950 годзе прыйшоў на Мінскі трактарны завод памочнікам майстра дызельнага цэха.

Ці ж мог ён думаць, што лёс вынесе яго на самы верх улады? Як і пра тое, што ўсё ў СССР закончыцца крахам.

...Разумныя людзі ў Маскве здзіўляліся: «Чаго пенсіянеру такога рангу, учарашняму члену Палітбюро ЦК КПСС, вяртацца ў Мінск?” М.Слюнькоў адказваў: «Лепш у Мінску адзін раз у дзень бульбу есці, чым у Маскве сто разоў булку».

Пасля вяртання ў Мінск пенсіянер М.М.Слюнькоў куды ні пойдзе, куды ні гляне – усё роднае, блізкае.

Запаволена выцэджваюцца словы ў гаспадара кватэры. Чарговая думка зводзіцца да таго, што не трэба спяшацца ацэньваць чалавека па адной фразе, па адной сустрэчы, па адным учынку. Ніхто не можа быць сёння такім, якім быў учора. З вяршыні гадоў учэпіста-забыўлівая памяць зноў выносіць нечаканыя прылівы ацэнак, меркаванняў, звязаных з трагедыяй 1986 года.

– Пра Чарнобыль столькі наварочана, накручана... Страх бярэ...

Якія толькі выдумкі не множыліся і не множацца! Хто-ніхто з тагачасных кіраўнікоў Беларусі выстаўляецца як чалавек, абыякавы да лёсу рэспублікі. Але знайдзіце хоць адзін дакумент з Мінска ў Маскву, у якім гаварылася б, што Беларусь самастойна справіцца з Чарнобыльскай бядой, што ёй не патрэбна дапамога. Няма такога дакумента, націскае Слюнькоў.

Аварыю на Маяку пад Чалябінскам у 1957 годзе Маскве ўдалося замаўчаць. Па старым звычаі, верагодна, меркавалі замаўчаць і катастрофу на ЧАЭС. Ды ўзбунтаваліся краіны Еўропы.

Рабілася ўсё не ў Мінску ці Кіеве. Не беларусы вызначалі непрыдатнае месца для будаўніцтва АЭС, не беларусы выбіралі няўдалы рэактар, не мы размяркоўвалі сродкі па ліквідацыі аварыі, планавалі лячэнне язваў Чарнобыля. Не мы!

– Усё зыходзіла ад саюзных міністэрстваў і ўрада СССР, ЦК КПСС.

Так, у Маскве знаходзіліся асобы, якія ўсё зводзілі да аднаго, прымітыўна простага. Не стагніце, не раздзімайце пажар, усё лакалізуецца... Аварыя на... Спецыялісты розных накірункаў спрачаліся між сабою. Каму верыць – паспрабуй у тыя мітуслівыя, страшэнна трывожныя дні разбярыся. Сёння «добразычліўцы» выхопліваюць з тэксту адну думку, тыражуюць. Ім выгадна адвесці віну ад Масквы, канкрэтнага міністэрства, раскласці на мноства інстанцый.

У ЦК КПБ і Саўміне ў тыя месяцы працавалі па дзве змены. Не ўсё высакаякасна было зроблена па прадухіленні наступстваў аварыі ў Беларусі, калі ацэньваць праз тры-чатыры гады, праз дзесяць, дваццаць гадоў, аднак у тых першасных умовах зроблена было максімальна многа і максімальна правільна. З наяўных магчымасцяў.

Другі раз адчуваю: паглыбляцца ў чарнобыльскую тэму больш не трэба, нервы ў субяседніка могуць здаць. Здароўе не тое, каб калашмаціць душу. Таму размову стараюся перавесці ў іншае рэчышча. Узгадваю перабудовачныя часы.

– Не забывайце – шматпартыйнасць увяла тая ж самая Камуністычная партыя Савецкага Саюза. Усё адбылося па адмашцы з Масквы...

На адным пасяджэнні Палітбюро Гарбачоў пры ўсіх спытаў Кручкова *(тагачаснага старшыні КДБ. – **Рэд.**)*: сапраўды, а чаму ў нас адна партыя, усе ў краіне думаюць аднолькава? Тое пасяджэнне стала кропкай адліку стварэння шматпартыйнасці ў дзяржаве, найперш у рэспубліках.

Не, КДБ не ствараў апазіцыйнасць, франты, таварыствы, гэта не яго функцыя – ён проста перастаў арыштоўваць пратэстоўцаў і нязгоднікаў з аднапартыйнасцю, забараняць іх выступленні. Гэтага было дастаткова.

Памаўчаўшы, Мікалай Мікітавіч прамовіў:

– Пры ўсіх тых негатыўных момантах, можна сказаць, на працягу аднаго пакалення было пакончана з павальнай непісьменнасцю. Пасля вайны наогул многага дасягнулі. Хто плённа працаваў і жыў сумленна – меў рост ва ўсім.

Законы развіцця фармацый маюць нацыянальныя асаблівасці. Таму не трэба бяздумна паўтараць выказанае нашымі ворагамі і проста зласліўцамі, якія могуць толькі ганьбіць, сутыкаць славян ілбамі, радавацца іх мінулым і цяперашнім промахам, бедам.

Безграшоўе і развал ахапілі СССР не адразу. Нямыслікі і недалёкія людзі балбочуць, быццам хтосьці падпісаў паперку – і ўсё развалілася. Маюць на ўвазе Віскулі пад Брэстам і шэсць подпісаў. Даруем ім цемру, невуцтва. Гэта ад няведання, няўмення абагульняць, мысліць. Развал пачаўся нашмат раней. З сярэдзіны хрушчоўшчыны.

Відавочнае сведчанне развальвання – уліпанне ў Афганскую вайну і Чарнобыль, чую роўны голас субяседніка. Чарнобыль – вынік у першую чаргу велізарнай безадказнасці планавікоў, стваральнікаў і канструктараў, духоўнай дэградацыі асобных слаёў грамадства.

Мікалай Слюнькоў паўтараецца, лічыць абавязковым яшчэ раз падкрэсліць: катастрофа на ЧАЭС – вынік паўсюднай безадказнасці вялікіх і маленькіх дзяржаўных структур, калектыўнай інстытуцкай і міністэрскай безадказнасці, свядомай ці несвядомай – гэта ўжо іншая справа.

– Уладзіміра Васільевіча Шчарбіцкага і Валянціну Сямёнаўну Шаўчэнка ўкраінскія апазіцыянеры страшэнна дамагаліся аддаць пад суд. Як жа, яны вінаваты ва ўтойваннях наступстваў аварыі ў першыя дні, яны прынеслі ўкраінцам мноства бед...

Усё павольней цэдзяцца словы:

– Дакументаў нават для таго, каб завесці крымінальныя справы, не знайшлі, не нашкрэблі, не тое каб у суд перадаць.

Размова зноў пакрысе адыходзіць ад Чарнобыля. Мікалай Мікітавіч у каторы раз аргументуе, чаму ў яго прынцыпова адмоўнае стаўленне да інтэрв'ю, мемуараў. Аўтары апошніх павярхоўна ацэньваюць многія рэчы, пішуць пра сябе, а не пра час. У кожнага атрымліваецца свая праўда, і гэта ў прынцыпе можна зразумець. На тое ён і аўтар, каб мець уласную думку, але нельга крывіць душой, апускацца да пашляціны, розных выдумак.

Слюнькоў не чытае многія цяперашнія мемуары, таму што не бачыць у іх праўды жыцця, гістарычнага аналізу, без чаго кошт успамінаў нулявы. Нават калі мемуарыст выкладае цікавыя факты, разважае, але ў яго твораў няма філасофскага падмурку – такія мемуары не цікавяць М.М.Слюнькова.

Калі Мікалай Мікітавіч быў генеральным дырэктарам Мінскага трактарнага завода, меў пропуск на прадпрыемства адзін беларускі пісьменнік, ягоны зямляк. Запэўніваў: жыццё рабочага калектыву апіша ў рамане аб'ектыўна. Выйшла кніга. Адно слізганне па паверхні жыцця. А каб зрабіць кнігу больш чытабельнай, не пашкадаваў жаўцізны, глянцу. Генеральны дырэктар, паводле волі аўтара, меў каханку, разышоўся з жонкай. Не проста выдумка, а хлусня. Аўтар вінавата вытлумачваўся потым: маўляў, жанр рамана вымагае ад галоўнага героя “левых” паваротаў.

– Мая разумная Ліда Паўлаўна, царства ёй нябеснае, залаты чалавек і памочніца, успрыняла аўтарскі валюнтарызм аплявухаю – мне, ёй, сям'і. Ну як пасля гэтага ацэньваць такую пісьменніцкую хлусню?! Раман раманам, але ж у аснове яго – жыццё шматтысячнага канкрэтнага калектыву, – добры твар субяседніка маркотнее, губы перасмыкаюцца.

Цікаўлюся, ці пераззвоньваецца ён з тым мінскім пісьменнікам.

– Яму сорамна, а я не бачу сэнсу.

Вырашыў пацікавіцца ў Мікалая Мікітавіча яго стаўленнем да некаторых гістарычных фактаў. Кажу:

– У нас «Пагоня» з 1270 года. Мы ўласную гістарычнасць у многім аддалі жамойтам і аўкштатам, якія ў яе часы нават пісьменнасці і гарадоў не мелі...

– Дамовіліся палітычныя пытанні не чапаць, – спыняе мяне субяседнік.

– Старажытнасць не палітыка...

– Справа не ў «Пагоні». Калі народ, кіраўнікі дзяржавы не даражаць сваімі каранямі, тады адпаведным чынам будуць ставіцца да іх і ў свеце. Такія народы самі зжываюць сябе як непаўнацэнныя.

– Значыць...

– Значыць, мы ж дамовіліся палітыкі не тычыцца. – І дадае: – Дзеянняў паважанага Аляксандра Рыгоравіча Лукашэнкі таксама не абмяркоўваю. Хоць хваліць яго ёсць шмат за што. Хоць бы за сённяшнія цвёрдыя заявы наконт незалежнасці Беларусі. Дарэчы, ведаеце вы ці не, у свой час ён прапаноўваў мне талковую працу.

– І?

– Я адмовіўся. Былі прычыны...

І тут жа:

– Вядома, цяжка Аляксандру Рыгоравічу. Але ў яго была выдатная мажлівасць узняць уласны аўтарытэт і ўсяго беларускага народа. – Вочы пранізлівай сінечаю ўзіраюцца ў мяне. – Возьмем такі эпізод. Пасля апошніх выбараў даў прысягу народу і дзяржаве. Прагучаў гімн. І тут ён мог сказаць штосьці накшталт такога: “Усе людзі не могуць думаць аднолькава. Могуць памыляцца. Сёння, у такі высокі дзень для ўсіх нас, хачу задаць пытанне вам, прысутным у зале Палаца Рэспублікі: ці не адпусціць з-за кратаў усіх затрыманых дзевятнаццатага снежня? Галасуем. Хто за? І сам падняў руку – «за». Думаецца, раздаліся б гучныя апладысменты. Галоўнае, у Захаду і Усходу не стала б нагоды радавацца беларускім закалотам, аб'яўляць спісы неўязных, сварыцца, нашу эканоміку ўсё сур'ёзней гнясці, збіваць цэны на беларускую прадукцыю...

Бачу перад сабою мудраца, філосафа.

– Па-мойму, яшчэ не позна выкарыстаць такі варыянт. Знайсці момант і змікшыраваць сітуацыю ў цэлым.

Як п'яніца да плота, так я прыбіваюся да чарговай пякучай для Беларусі тэмы:

– А як вы ставіцеся да прыватызацыі?

– Сусветная практыка і чалавечы вопыт паказалі: яна неабходная. Толькі не так, як зрабілі ў Расіі. Раздзяржаўленне прынесла ёй страшэнныя страты ўласнасці. Ад разбурэння эканомікі за адзін толькі 1996 год яна страціла ў 2,5 раза болей, чым страціла краіна за ўсе гады Вялікай Айчыннай. Развал Савецкага Саюза – найвялікшыя прыбыткі для Захаду і ўласных смярдзюковых. Хваты і прайдзісветы атрымалі ва ўласнасць металургічныя камбінаты (на кожным 30–40 тысяч працаўнікоў) за цану, роўную кошту швейцарскай хлебапякарні (80 чалавек).

Мікалай Мікітавіч крыху памаўчаў. Паволі пераходзім на жыцейскія тэмы, на тое, што хвалюе людзей у сталым узросце, на хваробы. У яго няма адной ныркі. Перанёс чатыры аперацыі, тры – пад агульным наркозам. Анкалогія так проста не здаецца.

Каб не пакрыўдзіць, баюся падрабязна распытваць пра стан здароўя. Цікаўлюся сям'ёй.

– Мне пашанцавала з жонкаю, дзецьмі. Часам думаю: не было б іх – я не змог бы працаваць па 10–12 гадзін у суткі. Выхадных было мала.

Асобныя людзі, тупыя і зайздрослівыя, сцвярджаюць, быццам дзеці ўсіх начальнікаў лайдакі, рвачы, блатнякі. М.М.Слюнькоў катэгарычна супраць такога сцвярджэння. Як правіла, пераважная большасць дзяцей начальнікаў інтэлігентныя і адказныя людзі.

Цікава правесці даследаванне, разважае ён, у якім асяродку грамадства сярод дзяцей больш дэградантаў, дэбілаў, чые патомкі папаўняюць турмы, ЛПП... За кардонам такія даследаванні пастаянна вядуцца, вынікі іх не на карысць рабочага класа, сялян, напаўінтэлігентаў, зайздросных балбатуноў. Слюнькоў упэўнены: у сапраўднага працаўніка, хто б ён ні быў – рабочы ці селянін, інтэлігент або кіраўнік, дзяцей-абармотаў мала.

У Мікалая Мікітавіча Слюнькова трое дзяцей. Усе працавалі змалку, паводзяць сябе прыстойна. Наталля, напрыклад, доктар архітэктуры, член-карэспандэнт Акадэміі навук Расіі. Турбот з дзецьмі ў бацькі практычна не было.

Нечакана з языка зрываецца пытанне на далікатную тэму:

– Што вы думаеце пра смерць?

– Спяшацца на сустрэчу да бабулі з касой не варта, але калі ты дасягнуў сур'ёзнага ўзросту, то і баяцца не трэба. Праўда, лепш пра гэта кожны дзень не думаць.

– А як вы ставіцеся да пакарання смерцю за злачынства?

– Па-Божаму стаўлюся, як сказалі б мае дзяды-прадзеды.

– ???

– Хто парушае волю Бога, не заслугоўвае скідкі. Ні ў чым. Чалавек не сам нараджаецца. Душу жывому даюць не маці і тата. І калі хтосьці, разумны ці тупы, парушыў волю Бога або задумаў парушыць волю – вырашыў зсамагубнічаць ці пазбавіць другога чалавека жыцця, то хай не поўзае на каленях, не вымольвае літасці ў Яго. Прасі яе ў блізкіх табой забітага. Не толькі ў закона.

Мікалай Слюнькоў спасылаецца на вопыт ЗША. Усяго ў 16 штатах ЗША адменена смяротная кара, у астатніх яна дзейнічае. Пасягнуў на волю Бога, перарэзаў нітку жыцця чалавеку – адказвай. Блізкія не навучылі, не папярэдзілі пра велізарны грэх забойства і самазабойства – кайцеся, адказвайце, цярпіце, родзічы, ганьбу ад забойцы і самазабойцы.

...Дачка Святлана разоў колькі ўваходзіць у пакой, узгадвае пра лякарствы, стому Мікалая Мікітавіча. Намечаная кароценькая размова зацягнулася. Тым не меней прашу яго напісаць мне пажаданне на кнізе. На развітанне яшчэ адно пытанне.

– Пра што вы цяпер часцей за ўсё думаеце?

– Пра справу, сям'ю, Айчыну. Можна наадварот – пра сям'ю, народ беларускі, справу.

Валер САНЬКО.

ДАСЬЕ

Слюнькоў Мікалай Мікітавіч... Нарадзіўся 26 красавіка 1929 года ў мястэчку Гарадзец Рагачоўскага раёна Гомельскай вобласці.

Закончыў Аўтамеханічны тэхнікум, Беларускі інстытут механізацыі сельскай гаспадаркі.

Працоўны шлях пачаў з пасады памочніка майстра на заводзе, не абмінуўшы затым амаль ніводнай прыступкі.

У 1960 годзе быў прызначаны дырэктарам Мінскага завода запасных частак, з 1965 года – дырэктар Мінскага трактарнага завода, затым – генеральны дырэктар вытворчага трактарабудаўнічага аб'яднання.

У 1972–1974 гадах – першы сакратар гаркама партыі, у 1974–1983 – намеснік старшыні Дзяржплана СССР. Са студзеня 1983 года – першы сакратар кампартыі Беларусі.

Сакратар ЦК КПСС (1987–1990), кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС (1986–1987), член Палітбюро ЦК КПСС (1987–1990). Персанальны пенсіянер з 1990 года.

Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР (1971), заслужаны работнік прамысловасці БССР (1972), неаднаразовы дэпутат Вярхоўных Саветаў БССР, СССР, узнагароджаны ордэнамі і медалямі, Герой Сацыялістычнай Працы (1974).

Ад рэдакцыі

Мікалай Слюнькоў – неардынарная асоба. І рэдка бывае, каб, характарызуючы такіх людзей, усе зыходзіліся ў адных і тых жа думках. Не выключана, што і публікацыя Валеры Санько выкліча розныя водгукі. Што ж, “Народная Воля” – за плюралізм!

КАЛОНКА АЛЕСЯ НЯЎВЕСЯ

Мы ад ідэолага чуем шмат вясёлага

Начныя клубы і рэстараны ў Мінску цяпер будуць кантраляваць ідэолагі, бо, маўляў, "трэба дзейнічаць згодна з палажэннем аб арганізацыі культурна-відовішчных мерапрыемстваў". У ім сказана, што галоўная іхняя мэта – "задавольванне духоўных патрэб грамадзян, прапаганда лепшых дасягненняў нацыянальнай і сусветнай культуры".

Неяк боса-ідэолага
Лёс занёс у клуб начны –
Нападпітку ўжо, вясёлага
(Дзядзька выпіць не дурны).
Жонка, мусіць, надакучыла,
Дык "адкінуцца" крыху
Захацеў, як гопнік-чучала,
У "рассадніку граху".

Косці-рэбры "пералічаны" –
Пастараліся хлапцы!
...Адбалелі зубатычыны,
Зацягнуліся рубцы.
Падлячыўшыся, паспешліва
Склікаў ён сваіх калег
І па тварах іх насмешлівых
Цяжкім позіркам прабег.

"Авохці мне!.."

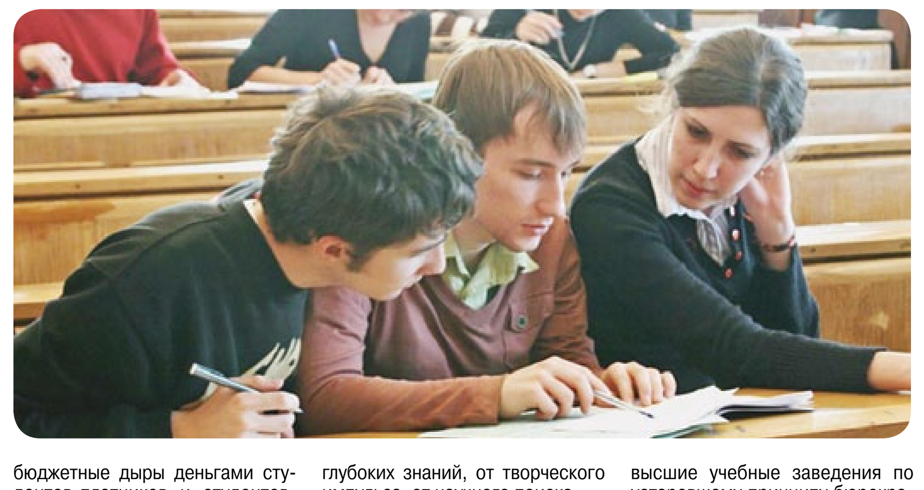

НЕЛЬГА МАЎЧАЦЬ!

«Трэба дома бываць не госцем»

ПРОШУ СЛОВА!

Университет – унылое место...

ОТ РЕДАКЦИИ

КОММЕНТАРИЙ

Права студентка: образовательная система больна

ТАК ДУМАЮ

Хто Мінздраву даражэйшы?

ДАТА

Шэсце на Дзень Волі пройдзе пад лозунгам «Разам за мір і незалежнасць»

ПАЗІЦЫЯ

А калі задумацца...

ПОЗДРАВЛЕНИЕ

С праздником!

В Москве убит Борис Немцов

Его расстреляли почти под стенами Кремля

«Они боялись тебя, Борис»

Это случилось в Москве сегодня.
Не промахнулись стволы подлецов.
В строю российской Небесной Сотни
Правофланговым – Борис Немцов.

За правду четыре пули наградой.
Всего лишь день не дожил до весны.
Красивое место выбрали гады –
С видом на Кремль, в сердце страны.

Над Спасской башней – черные птицы,
Злорадно лыбится их господин.
Борис, Небесная Единица,
Похоже, недолго ты будешь один.

Всегда улыбался, хотел быть первым,
Готовил какой-то новый сюрприз,
И сдали, похоже, ублюдков нервы.
Они боялись тебя, Борис.

Теперь про войну и коррупции кариес,
Про антимайдановских мотокрыс
Пишите Боре, вот новый адрес:
Небесная Сотня. Немцов Борис.

Андрей ОРЛОВ (Орлуша).

Демократическая Россия негодует.

ПРЯМАЯ РЕЧЬ

«Они способны на все...»

Сердце матери чувствовало...

Демократическая Россия скорбит.

ОТКРЫТЫМ ТЕКСТОМ

Из интервью Дмитрию Гордону

О Путине

О Медведеве

О Черномырдине

О Лебеде

О Коржакове

О Березовском

О Жириновском

О Чубайсе

ПОСЛЕДНЕЕ ИНТЕРВЬЮ

«Остановить войну!»

Буквально за два часа до своей гибели Борис Немцов был на радио «Эхо Москвы». Веселый, улыбчивый, ироничный... Как обычно... Но говорил о серьезном – о необходимости немедленного прекращения войны с Украиной.

Б.Немцов:

– Путин год назад начал агрессию против Украины. Почему я говорю год назад? Потому что 27 февраля прошлого года, вы знаете, вооруженные люди захватили здание парламента Автономной Республики Крым. Потом 47 депутатов (то есть не имея кворума) под дулами автоматов проголосовали

МНЕНИЕ

Его убили

Анатолий ЧУБАЙС, гендиректор РОСНАНО

О личном

СТОЛИЦА

Пионерская – самая дорогая улица Минска

В Минске составили топ-30 самых дорогих жилых улиц. Самой дорогой оказалась улица Пионерская.

Об этом сообщила заместитель директора по продажам на вторичном рынке жилья группы компаний «Твоя столица» **Светлана Куделко.**

Концентрация престижного жилья смещается из центра города в тихие места элитной застройки вблизи водоемов. Яркий тому пример – улица Пионерская в микрорайоне «Дрозды», которая уже полтора года удерживает звание самой дорогой в Минске. Высокая стоимость жилья объясняется большим числом современных домов для состоятельной публики. Статус улицы также повышают крупные объекты коммерческой недвижимости – бизнес-центр Riviera Plaza и торговый комплекс Arena City. Большую роль при формировании цены играет также близость к водохранилищу Дрозды.

Стоимость «квадрата» на улице Пионерской достигает 4500 долларов.

Кстати, несмотря на общее снижение спроса на квартиры в Минске, цены на жилье в Дроздах практически не меняются. «Ограниченное предложение позволяет держать цены», – отметила Светлана Куделко.

В тройку самых дорогих также вошли улицы Жасминовая и Тепличная. Стоимость жилья в них варьируется от 3500 до 4500 долларов за квадратный метр. Немногим уступают им улицы Парниковая и Ваньковичей. Все четыре улицы расположены в жилом квартале за Национальной библиотекой. Объемы респектабельного жилья в нем, кстати, растут быстрее, чем в Дроздах.

Высокие цены на жилье также на улице Сторожевской – особенно вблизи исторического центра города. При этом на позицию улицы в рейтинге повлиял жилой комплекс «У Троицкого». Следом идет другая известная улица – Карла Маркса. Несмотря на преклонный возраст зданий и обилие людей в летние дни, жилье в них популярно за счет удачного месторасположения.

Дорого обходится покупателям жилье на проспекте Победителей, который пару лет назад был лишь на 21-м месте. Квартиры здесь нередко приобретают, чтобы сдавать в аренду. В топ-10 также попали расположенные в центре города улицы Янки Купалы и Интернациональная.

Стоимость жилья на престижных улицах Минска примерно в два раза выше (до 3000 долларов и выше за «квадрат»), чем в среднем по городу. Такое жилье в основном приобретают владельцы бизнеса и топ-менеджеры.

СЛЫШАЛИ?

Число белорусских вузов планируют сократить в два с половиной раза

Проректор по научно-методической работе Республиканского института высшей школы Игорь Титович сообщил, что в рамках оптимизации планируется сократить количество вузов с 54 до 20.

Концепция должна быть разработана в течение этого года. По мнению Игоря Титовича, на реализацию идеи по уменьшению числа вузов уйдет порядка пяти лет.

«Решение о том, каким образом будет происходить объединение – через поглощение сильным вузом слабого либо через создание консорциумов, иным путем, должно исходить от самих учреждений образования», – отметил Титович. Он подчеркнул, что оптимизация не затронет крупные региональные университеты.

СІТУАЦЫЯ

Экс-галава Сената ЕГУ, прафесар Павел ЦЕРАШКОВІЧ:

"Мяркую, што гэты конкурс будзе адменены і ўсё пачнецца з чыстага ліста"

Учора павінны былі назваць імя новага рэктара ЕГУ. Аднак "абмен думкамі ўсё яшчэ працягваецца", паведаміў старшыня Кіраўнічай рады ЕГУ Дэніэл Таршыс. А на афіцыйным сайце ўніверсітэта з'явілася інфармацыя, што "дасягнуць рашэння па гэтым істотным пытанні" рада спадзяецца "пазней, у сакавіку".

Сітуацыя вакол першых выбараў рэктара ЕГУ цягнецца з мінулага года і можа скончыцца бадай што скандалам.

Конкурс на пасаду рэктара ЕГУ быў абвешчаны летась пасля таго, як яе ў верасні 2014 года пакінуў заснавальнік і кіраўнік ЕГУ на працягу апошніх 22 гадоў **Анатоль Міхайлаў**. Арганізатарам конкурсу выступіла Кіраўнічая рада ЕГУ. Але падборам кандыдатаў займалася пошукавая камісія, якая і павінна вынесці рэкамендацыю Кіраўнічай радзе датычна кандыдатуры на пасаду рэктара.

Чакалася, што новы рэктар распачне працу на пачатку 2015 года.

Зараз прэтэндэнтаў на рэктарскае крэсла шэсць. Трое грамадзян Беларусі – лідар руху «За Свабоду» **Аляксандр Мілінкевіч**, гісторык, былы прарэктар Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта, прафесар **Алесь Краўцэвіч** і філосаф, выкладчыца ЕГУ **Таццяна Шчытцова**. І тры грамадзяніны ЗША – **Дэвід Полік**, які зараз выконвае абавязкі рэктара, а таксама прарэктар па развіцці і камунікацыі **Дарыюс Удрыс** і дырэктар офіса Інстытута міжнароднай адукацыі (Масква) **Эдвард Рослаф**.

Пра тое, што сітуацыя вакол абрання рэктара неадназначная, сведчыць той факт, што напрыканцы мінулага года 37 грамадскіх і культурных дзеячаў Беларусі, сярод якіх **Святлана Алексіевіч, Станіслаў Шушкевіч, Уладзімір Някляеў,** звярнуліся да кіраўніцтва ЕГУ з заклікам абраць рэктарам універсітэта грамадзяніна Беларусі, захаваўшы тым самым «беларускае сэрца» гэтай ВНУ. З такой жа ініцыятывай выступілі і студэнты ЕГУ, яны правялі спецыяльную канферэнцыю ў студзені гэтага года.

Чакалася, што інтрыга вакол абрання новага рэктара скончыцца 2 сакавіка. Аднак пошук працягваецца. З чым гэта можа быць звязана?

– Ва ўсёй гэтай кампаніі ёсць парушэнне статута ЕГУ, – кажа экс-глава Сената ЕГУ, прафесар **Павел Церашковіч.** – Таму што Кіраўнічая рада не мае ніякіх правоў праводзіць гэты конкурс. Паводле статута, рэктара прызначае Савет саўладальнікаў, і менавіта ён павінен гэты конкурс праводзіць.

Па-другое, на мінулым тыдні Вільнюскі адміністрацыйны суд вынес рашэнне па скарзе Адміністрацыі ЕГУ на кантралёра Літоўскай Рэспублікі па акадэмічнай этыцы і працэдурах. У двух словах сітуацыя была такая: летась Сенат ЕГУ падаў скаргу кантралёру на шматлікія парушэнні, якія адбываюцца ва ўніверсітэце. Кантралёр усе пункты скаргі прызнаў справядлівымі і заклікаў адміністрацыю ЕГУ дзейнічаць у адпаведнасці з законам. У адказ на гэта адміністрацыя падала на кантралёра позву ў суд і... суд прайграла. Тым самым пацвярджаючы, што тая скарга, якую падаваў Сенат ЕГУ, абсалютна справядлівая і што людзі, якія арганізоўваюць конкурс на пасаду рэктара, неаднаразова парушалі статут ЕГУ.

І самае галоўнае, што застаецца за кадрам, але пра што ўсе ведаюць, – кандыдат на пасаду рэктара ад адміністрацыі ЕГУ Дэвід Полік з'яўляецца асабістым сябрам двух членаў Кіраўнічай рады – **Дэна Дэвідсана і Грэгары Прынса.** І менавіта гэтыя дзве асобы ўвайшлі ў склад пошукавай камісіі. Мэта гэтай камісіі – выконваючы мінімальныя прыстойнасці, прывесці Дэвіда Поліка да ўлады. Але, як аказалася, не ўсё так проста...

– На ваш погляд, як будуць развівацца падзеі далей? Усё ж такі стане беларус рэктарам беларускага ўніверсітэта ў выгнанні?

– З майго пункту гледжання, павінен сказаць сваё слова Савет саўладальнікаў. Яны, у рэшце рэшт, нясуць юрыдычную адказнасць за ўніверсітэт. Савет павінен прадэманстраваць сваю ўладу і адмяніць усё тое, што рабіла гэтая камісія.

– Адмяніць конкурс?

– Так. Адмяніць конкурс і пачаць усё з чыстага ліста. І я спадзяюся, што так усё і адбудзецца.

Марыя ЭЙСМАНТ.

ФОТОФАКТ

Житель Лиды купил себе велосипед для езды лежа

Менеджер популярного в Лиде магазина электроники Алексей Малявский уверен, что он первым не только в своем городе, но и во всей Беларуси купил велосипед для езды полулежа – трехколесный лигерад.

О преимуществах новинки Алексей говорит, имея небольшой опыт езды полулежа и солидный стаж путешествий на обычном двухколесном велосипеде. Главное преимущество – при долгой езде на лигераде (его еще называют рикамбетом) не устает спина и не болят кисти рук, что так знакомо всем активным велопутешественникам.

Алексей доволен своей покупкой. Единственное неудобство, на которое он сетует, – высокие бордюры наших тротуаров. Если их высота не более 10 сантиметров, то лигерад еще может на них заехать, если больше – слазь, точнее, вставай с него (что не так быстро делается, как на обычном велосипеде) и втаскивай трехколесную конструкцию на тротуар. ПДД обязали велосипедистов ездить именно по тротуарам. Это общий недостаток: на искусственные препятствия высоких бордюров могут пожаловаться большинство лидских велосипедистов, которые ездят на обычных двухколесных байках.

Срок и опыт эксплуатации лигерада у его владельца пока невелик. Насколько преимущества новой конструкции превысят недостатки обычной, Алексей пообещал рассказать по завершении велосезона 2015 года.

ПРЕМЬЕРА

Наша Дуся

На экраны белорусских кинотеатров вышел фильм «БатальонЪ» о событиях Первой мировой войны. Одну из главных ролей в нем, роль Дуси Гриневой, сыграла брестская актриса Янина Малинчик. Перед началом показа фильма в родном городе актриса встретилась со зрителями в кинотеатре «Беларусь».

– Какие ощущения у вас были после кастинга на роль Дуси Гриневой?

– Не верила, что со мной это произошло. Мне сказали, что позвонят в течение недели, но позвонили в тот же день, буквально в течение часа после того, как я приехала домой.

– Сложно было работать на одной съемочной площадке с такими «звездами», как Мария Аронова, Мария Кожевникова, Марат Башаров?

– Ни в коем случае. В первую очередь это была работа. Мария Аронова – прекрасный человек, постоянно нас поддерживала, травила байки. Нам приходилось всем одинаково тяжело – иногда съемочный день занимал до 16 часов. Было смешно: поначалу гримеры нам рисовали круги под глазами, а потом необходимость в этом отпала. Мы были такими уставшими, что у гримеров уже не было необходимости создавать усталость искусственно.

– Вам трудно было взять в руки оружие?

– Не совсем, мой отец был военным, так что я с детства держала в руках оружие, рано научилась стрелять из пневматического ружья.

– Возможно, после успешного дебюта в большом кино вы покинете брестскую сцену?

– Не готова принять такое решение, хотя уже действительно звали в Москву. Моя жизнь связана с брестским театром уже 14 лет. Я бы не хотела с ним прощаться, мне здесь интересно. Может быть, когда-нибудь это случится, но не сейчас.

ОФИЦИАЛЬНО

Минск и Монреаль связала опера

Подписано Соглашение о сотрудничестве между Большим театром Беларуси и Театром «Лирикорегра 20» Монреаля (Канада).

Два генеральных директора – белорусского Большого Владимир Гридюшко и канадского «Лирикорегра 20» Ален Нона – выразили желание сотрудничать и подписали совместное соглашение. Оно предусматривает приглашение белорусских артистов в Монреаль в 2015 году в концертах Международной программы «Молодые лирические посланники» и приглашение белорусских исполнителей на спектакли театра в 2016 году.

Большой театр Беларуси в свою очередь пригласит канадцев выступить в конце года на Минском международном Рождественском оперном форуме.

Кирилл БУБНОВ.

ЯК ТАМ НАШЫ?

Вольга ІПАТАВА:

"Гады праз два спадзяюся вярнуцца дадому"

Як складваецца жыццё Вольгі Іпатавай у Канадзе? Чаго не можа даравацъ пісьменніцы яе муж? Чаму Іпатаву "валілі" на ўступных іспытах ва ўніверсітэт? Хто са сваякоў пісьменніцы стаў прататыпам Жывены, гераіні рамана "Залатая жрыца Ашвінаў"? На гэтыя і шэраг іншых пытанняў вядомая пісьменніца, былы старшыня Саюза пісьменнікаў Вольга Іпатава адказала "Народнай Волі".

– Вы ўжо некалькі гадоў жывяце ў Канадзе. Чаму з'ехалі з Беларусі?

– Я не стала б ужываць слова «з'ехала». Бо з'язджаюць назаўсёды. Я паехала за акіян, каб дапамагчы сыну. Яго літаральна "выпіхнулі" з радзімы, прыгразіўшы, што ён нідзе ў Беларусі не ўладкуецца на працу. А ён марыў стаць анкагематолагам. Мабыць, мая грамадска-палітычная дзейнасць была адной з прычын яго цкавання. І вось вынік – ён з'ехаў з Беларусі, страціў дзесяць гадоў на перавучванне ў іншай краіне, але ўсё ж працуе па выбранай спецыяльнасці. Ехала ў Канаду на кароткі час, каб падгадаваць унучку. Але праз паўтара года нарадзіўся ўнук, за ім – яшчэ адзін.

– Жыццё на чужыне часта з'яўляецца выпрабаваннем для творцаў. Ці адаптаваліся вы да тамтэйшага жыцця?

– Безумоўна, прымаю пасільны ўдзел у эміграцыйным жыцці. Прынамсі, я (як ганаровы сябра Згуртавання беларусаў Канады) дапамагла з'явіцца кніжкам-успамінам Марыі Ганько і Вольгі Грыцук, дзвюх выдатных жанчын беларускай грамады ў гэтай краіне. Работа з архівамі дала мне шмат карыснага для душы. Бо людзі, якія тут стварылі беларускае жыццё, не маючы шанцаў на вяртанне, паказалі нам прыклад любові да Беларусі, да яе гісторыі і яе будучыні.

Кожныя два гады праводзяцца сустрэчы беларусаў Паўночнай Амерыкі. У верасні яны прайшлі ў Нью-Ёрку, мы з мужам з'ездзілі туды. Трапіла ў "горад Жоўтага Д'ябла" (як яго калісьці назваў М.Горкі) у другі раз. Першы раз, калі я была ў Нью-Ёрку ў 1993 годзе, калі мы з рэжысёрам Валерыяй Скварцовай рабілі перадачы пра беларусаў у Амерыцы. Тады я была ад яго ў захапленні. Гэта ж было амаль што першае маё замежнае падарожжа за акіян. А вось цяпер зразумела, што не хацела б жыць у гэткім Вавілоне.

Але, мабыць, да Канады ўсё ж не адаптавалася, хоць гэта прыгожая і спакойная краіна (мы жывём у англамоўнай частцы Канады, у правінцыі Антарыа). Безумоўна, я вывучала англійскую мову, што было нялёгка (у школе і ўніверсітэце вучыла нямецкую). Тут усё гэта наладжана вельмі добра. Прыезджыя бясплатна вывучаюць мову, атрымліваюць веды па палітычнай і эканамічнай сістэме Канады. Але ў мяне склалася ўражанне, што літаратуры тут надаюць нашмат менш увагі, чым у нас (маю на ўвазе перш за ўсё ранейшыя часы). Першае пакаленне эмігрантаў мусіць цяжка працаваць, зарабляючы на жыццё, а наступныя пацяху "расплываюцца" і жывуць каштоўнасцямі краіны, дзе яны нарадзіліся.

Сапраўды, як спяваецца ў песні: "Каб любіць Беларусь нашу мілую, трэба ў розных краях пабываць". Беларусь мне не заменіць ніякая іншая краіна. Летась мы з мужам тры месяцы жылі на нашым лецішчы ў Глыбоцкім раёне. Я прыехала зусім хворая. Але за гэты час, проста седзячы на ганку і гадзінамі гледзячы на возера, якое зусім блізка ад нашай хаты, адчула сябе нашмат лепей. У Канадзе шмат прыгожых азёраў, прырода падобна да нашай, але не думаю, што я магла б тут адчуць такую любасць да жыцця.

Ведаю, што мне будзе вельмі горка жыць удалечыні ад родных людзей. Але душэўны камфорт адчуваю толькі на радзіме. Таму недзе гады праз два спадзяюся вярнуцца дадому.

– Атрымліваецца, у думках вы па-ранейшаму ў Беларусі?

– Кожны дзень я пачынаю з беларускіх навін. З прагнасцю чытаю і перачытваю ўсе незалежныя выданні, якія ёсць у інтэрнэце. Вельмі перажываю, калі бачу непаразуменні паміж нашымі палітыкамі (у прыватнасці, калі аналізавала нядаўнюю спрэчку паміж Зянонам Пазьняком і Уладзімірам Някляевым). Вельмі люблю перадачы Вячаслава Ракіцкага, Міхася Скоблы, а таксама "Падарожжы Свабоды" са Зміцерам Бартосікам – ён знаходзіць фантастычныя звесткі ў нашай беларускай глыбінцы, якія расказваюць пра цікавых людзей. Зараз сачу за падзеямі ва Украіне і малюся – за ўсіх, хто кінуты ў страшную пашчу вайны.

Імкнуся сачыць і за кніжнымі навінкамі. Будучы ў Беларусі, зайшла ў кнігарню "ЛогвінаЎ". Баліць сэрца за тое, што гэты асяродак беларускага інтэлектуальнага свету зараз фактычна зачынены. Там я накупляла шмат кніжак, якія яшчэ буду дачытваць. Але і тое, з чым пазнаёмілася ўжо, паказвае – плынь нашай літаратуры не перасыхае, нягледзячы на ўсе нягоды. У прыватнасці, для мяне адкрыццём стаў Уладзіслаў Ахроменка – некалі ён пачынаў у газеце "Культура", якую я тады ўзначальвала. Зараз ён робіцца сталым, цікавым празаікам.

– Ці працуецца вам за акіянам? Чытаў, што Генадзь Бураўкін падчас працы ў Нью-Ёрку амаль нічога не пісаў.

– Бураўкін быў паслом, у якога было мноства розных абавязкаў. Відаць, Нью-Ёрк не дадаваў яму натхнення. А натхненне – вельмі капрызная рэч. Хмарачосы пакідаюць раўнадушным, а якая-небудзь расінка на кветцы ў глухой вёсачцы нараджае і натхненне, і адчуванне шчасця...

У Канадзе я пішу толькі пра Беларусь. Зараз адначасна працую над мемуарамі і гістарычным раманам. Чаму мемуары? За гэтыя гады нямала дарагіх майму сэрцу людзей адышло ў Вечнасць. Мне часта бачацца ў снах пісьменнікі Аляксей Карпюк і Анатоль Іверс, Анатоль Кудравец і Алесь Асіпенка, гісторык Анатоль Грыцкевіч, філосаф Уладзімір Конан – людзі, якія дапамагалі мне і падтрымлівалі добрым словам мае першыя празаічныя намаганні. Напрыклад, Алесь Асіпенка надрукаваў у часопісе "Маладосць", дзе ён быў галоўным рэдактарам, маю першую аповесць "Прадслава", прысвечаную Еўфрасінні Полацкай. Колькі яму тады дасталася за гэтую падтрымку! Сам Лаўрэнцій Абецэдарскі (гісторык, які жыццё паклаў, каб даказаць, што беларусы да 1917 года не мелі сваёй дзяржаўнасці) напісаў пра гэта грозную рэцэнзію ў "Советской Белоруссии", і яе падхапілі амаль усе абласныя і шмат якія раённыя газеты. "Мілае дзіця маё, каб Вы ведалі, як мне за вас дасталася!" – сказаў мне некалі Леанід Прокша (галоўны рэдактар "Літаратуры і мастацтва"), які ўзяў мяне ў газету, хаця мяне ў той час нікуды не бралі. Я хачу расказаць пра ўсё гэта, бо без многіх гэтых людзей я не здолела бы стаць беларускай пісьменніцай. У мяне ўжо няма часу для твораў пра Паўночную Амерыку.

Што тычыцца рамана, не буду раскрываць перад чытачамі ўсе карты. Кажуць, дрэнная прыкмета – загадзя расказваць пра яшчэ не напісаны твор. Але я ўжо акрэсліла ягоныя параметры – канец XV стагоддзя. І з задавальненнем корпаюся ў гэтым гістарычным пласце. Бо гэта і праца маёй душы, і спроба задаволіць уласную цікаўнасць, дастаючы з гістарычных пластоў цікавыя сюжэты, падзеі...

– Перад тым як пісаць раманы, вы былі вядомыя як паэт. Чаму змянілі жанр?

– Нездарма ж Пушкін напісаў: "Года к суровой прозе клонят". Паэзія патрабуе лёгкасці, палёту – так было ў Жэні Янішчыц. Я таксама напісала ў адным з вершаў, прысвечаных майму мужу Ягору: "У лёгкасці боскай нам не ўтрымацца!", бо ў сталасці захаваць гэткі стан душы ўдаецца не многім. Праўда, калі летась ён плаваў на дошцы (займаўся сёрфінгам) на нашым возеры ў Глыбоцкім раёне, я падумала, што, мабыць, паспяшалася з песімістычным прагнозам. Нягледзячы на свае немаладыя гады, ён нібыта ляцеў у паветры! Можа, калі б я ўмела плаваць на дошцы, дык па-ранейшаму пісала б вершы?

– Ваш муж нейкім чынам звязаны з літаратурай? Ён уплывае на вашу творчасць?

– З маіх твораў муж найбольш любіць раман "За морам Хвалынскім". Толькі не можа мне даравацъ, што Алекса загінуў перад самым вяртаннем на радзіму. Колькі ўжо гадоў патрабуе (ну, вядома, жартуючы), каб я ўваскрэсіла свайго героя. А так ён фізік-ядзершчык. У Канадзе піша артыкулы і падтрымлівае сувязі з Беларуссю. Напрыклад, удзельнічаў у стварэнні суполкі "Вучоныя за бяз'ядзерную Беларусь", якая актыўна выступае супраць будаўніцтва Астравецкай АЭС. Як спецыяліст, ён разумее, што пасля аварыі на Чарнобылі нам трэба развіваць іншыя галіны здабычы энергіі.

– Вернемся да вашай творчасці. А цяпер вершы больш не пішуцца?

– Не. Але назаўсёды я з імі не развітваюся. Пакуль жывеш – усё можа здарыцца... Яўгенія Пфляўмбаум *(жонка пісьменніка Максіма Лужаніна)* пісала вершы ў маладосці. Потым доўгія гады маўчала і стала зноў іх пісаць ужо ў даволі паважным узросце. Яе першы паэтычны зборнік выйшаў, калі Пфляўмбаум ішоў 81-ы год. Памятаю яе дапытлівы позірк, калі мы разам бывалі ў гасцях у Марыі Хайноўскай *(пасля вайны загадвала бібліятэкай Саюза пісьменнікаў):* маўляў, што з сябе ўяўляе новая генерацыя паэтак? А я таксама ўпотай глядзела на яе – як на жывую гісторыю – і дзівілася, што ў такім узросце яна яшчэ можа быць творцам...

– Але "візітоўкай" Вольгі Іпатавай усё ж такі з'яўляюцца гістарычныя раманы. Хто або што падштурхнула да іх напісання?

– Пратэст. Пратэст супраць агульнага занядбання нашай, беларускай, гісторыі. Гісторыю я любіла заўсёды. Памятаю, на экзаменах у БДУ нас, дзесяцікласнікаў, проста "завальвалі", бо на адно месца прэтэндавала дзесяць чалавек. Мне задалі – у вельмі хуткім тэмпе – пятнаццаць пытанняў! І калі на апошняе – "Які горад татары назвалі злым?" – я выпаліла: "Казельск!", старшыня адкінуўся на крэсла і сказаў стомлена: "Придется принять эту настырную девчонку!" Я толькі нашмат пазней пачала думаць: а чаму пра Беларусь у экзаменацыйных пытаннях не было амаль нічога? Чаму я добра ведаю рускую, але амаль зусім не ведаю беларускую гісторыю? І чаму мы не вывучалі яе ў школе?

– Большасць вашых твораў прысвечана часам ВКЛ. Чаму вы выбралі менавіта гэты гістарычны перыяд?

– Бо пра яго амаль нічога не напісана. А гэта выдатная старонка (дакладней, шмат-шмат старонак) нашай гісторыі. Ну што мы ведаем пра канец XV стагоддзя? Што адбывалася ў нас падчас падзення Вялікага Ноўгарада і якія наступствы гэта мела для ВКЛ? Праўда, апошнія дзесяцігоддзі выходзілі кнігі нашых гісторыкаў, якія могуць дапамагчы ў рэканструкцыі тых ці іншых падзей (найперш хочацца назваць Алеся Краўцэвіча). Але пакуль, калі хочаш даведацца што-небудзь больш побытавае, скажам, пра сямейку караля польскага і вялікага князя ВКЛ Казіміра (сына праваслаўных ліцвінаў Соф'і Гальшанскай і Ягайлы, якія пасля перайшлі ў каталіцтва), трэба звярнуцца да палякаў. У іх такія кнігі выходзяць калі не сотнямі, то ўжо дзясяткамі дакладна. Таму, бываючы ў Польшчы, заўсёды купляю стосы кніг. Вось і зараз на маім стале кнігі Ежы Бесала "Каралеўскія жаніцьбы Ягелонаў", таксама "Польшча Ягелонаў" Паўла Ясеніцы. Прывычку да польскай кнігі і да польскай песні некалі прывіла мне пані Фэля, маці маёй сяброўкі Міраславы, з якой мы разам былі ў Гродзенскім дзіцячым доме (пані Фэля тады толькі вярнулася з сібірскага ГУЛАГа і не магла па першым часе забраць дачку дадому).

– Які з уласных раманаў вы лічыце найбольш удалым?

– Цяжка сказаць... Мне здаецца, што я найбольш увасобілася ў сваю гераіню з рамана "Залатая жрыца Ашвінаў". Менавіта з ім у мяне звязаны сапраўдны цуд, які здарыўся са мною толькі двойчы ў жыцці, калі я ішла па вуліцы з адчуваннем, што не дакранаюся да зямлі. Гэта было ў Стамбуле пасля дня, праведзенага ў храме Святой Сафіі, і ў Ленінградзе пасля наведвання Аляксандра-Неўскай лаўры. Але паколькі першы раз гэта сталася ў старажытным Канстанцінопалі, дзе я збірала матэрыял пра Жывену, жрыцу старадаўняга санскрыцка-еўрапейскага культа Ашвінаў, то і ўражанне было такое магутнае...

Дарэчы, пра самабытную паганскую даўніну мне расказала мая бабуля. Яна вучыла мяне традыцыям падчас "Дзядоў" і "Радаўніцы", "Сёмухі" і "Купалля". Пры ўсім тым яна была і шчырай праваслаўнай верніцай. Так што я магу сёння пісаць пра сваіх славянскіх продкаў, як кажуць, амаль з першакрыніц. Дарэчы, менавіта мая бабуля дала мне вобраз Жывены, бо яна сапраўды была прыгажуняй у маладосці. Але жыццё ўдавы ў пасляваенным калгасе яе скруціла, яна дажывала яго ў страшэнных пакутах, а я, студэнтка, нічым не магла ёй дапамагчы. Ды і медыцына ў нашым раёне не магла справіцца з яе хваробай...

– У свой час маладога Уладзіміра Арлова называлі другім Караткевічам. Ці бачыце вы творца, якога можна назваць другой Іпатавай?

– Не лічу, што гэта правільна. Магчыма, Уладзімір Арлоў, як і я, пачынаў пісаць пад уплывам Уладзіміра Караткевіча. Але ў яго сваё, адметнае імя. Я радуюся, што ён ёсць. Люблю ўсё, што ён піша, але для мяне непераўзыдзенай з'яўляецца ягоная кніга "Таямніцы полацкай гісторыі". Там столькі фактаў! Я добра разумею, колькі трэба перагартаць, перапрацаваць крыніц, каб стварыць такую кнігу, таму захапляюся Арловым. Нешта я магу (як я спадзяюся) напісаць упоравень з ім. Але напісаць такую ж кнігу пра Навагрудак наўрад ці здолею. Што да другой Іпатавай... Гістарычныя творы, дарэчы, піша Людміла Рублеўская. Але яна – менавіта Людміла Рублеўская са сваім самабытным стылем...

– Калі казаць глабальна, вы гістарычны аптыміст або песіміст? Якой вам бачыцца будучыня Беларусі?

– Безумоўна, я аптымістка. У гады маладосці можна было толькі марыць пра незалежнасць Беларусі, нават такую, якая ёсць сёння. Праўда, у "той" Беларусі былі ўсё ж беларускія школы, вёскі гаварылі па-беларуску, выдаваліся кнігі беларускіх аўтараў.

Сёння амаль нічога з беларускага "на паверхні" ўжо амаль не засталося. Вось жа нядаўна ў Беларусі на вяселлі пабілі тых, хто загаварыў па-беларуску. Па сутнасці, за гэта трэба было сурова караць нападнікаў. Гэта падсудны ўчынак. Але хіба наша правасуддзе асмеліцца загаварыць пра дыскрымінацыю карэннага насельніцтва? Дыскрымінацыю, якая прыводзіць да гэткага дзікунства на побытавым узроўні? Калі я чытаю артыкулы, дзе негатыўна ставіцца да аднаўлення нашых замкаў, чамусьці называючы іх "польско-литовскими", я разумею, як шмат трэба працаваць на гістарычнай ніве, каб паказаць, якую мы маем спадчыну і якія культурныя багацці Беларусі страчаны альбо рассыпаны па свеце...

Але мне здаецца, што ўсё ж недзе ў самых нетрах беларускай душы, нягледзячы ні на што, захоўваюцца і адраджаюцца парасткі любові да ўнікальнай культуры беларусаў. Да таго непаўторнага сінтэзу хрысціянства і паганства, які некалі выхоўвала ўва мне беларуская вёска. Калі ў душы было адчуванне прыналежнасці да нябеснага і разам з тым да культу продкаў, што ідзе ад індаеўрапейскай культуры. Тое, што жывіць беларускую літаратуру і сёння.

Гутарыў Максім ПЛОТНІКАЎ.

ТАВАРЫ І ПАСЛУГІ

У Мінску будзе цэнтр распродажаў

Гандлёвы цэнтр Leto на праспекце Жукава, будаўніцтва якога набліжаецца да завяршэння, як чакаецца, будуць наведваць каля 500 тысяч пакупнікоў у месяц.

У цэнтры распродажаў адчыніцца каля 70 крам амаль 50 брэндавых сетак.

Вядучы спецыяліст агенцтва «Твая сталіца. Кіраванне праектамі" **Аляксандр Вялікі** кажа, што прадстаўленыя ў Беларусі рытэйлеры гатовы працаваць у фармаце нізкіх цэн. *«Канкурэнцыя сярод гандлёвых апаратараў расце, а пакупніцкая здольнасць насельніцтва, наадварот, зніжаецца. Каб утрымаць долю на рынку і пазбегнуць прыкметнага падзення выручкі, гандлёвым апаратарам нічога не застаецца, як змяншаць кошты, прапаноўваць зніжкі і праводзіць распродажы»,* – кажа спецыяліст.

Забудоўшчыкам гандлёвага цэнтра Leto агульнай плошчай 23,7 тысячы кв.метраў выступае ААТ "Кіруючая кампанія холдынга БелГАЗаўтасэрвіс". У будаўніцтва аб'екта ўжо ўкладзена каля 40 млн долараў.

Ігар ЗАЛЕСКІ.

ВІНШУЕМ!

Прэмія і "Атлантыда"

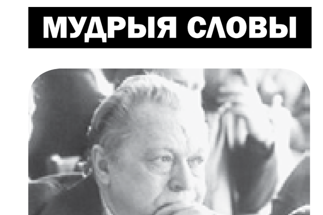
У Мінску ўручылі штогадовую прэмію імя Вацлава Ластоўскага

Сярод намінантаў былі: Анатоль Грыцкевіч, Павел Дарафей, Юрый Жыгімонт, Дзмітрый Юркевіч і Ігар Мельнікаў. Апошні і стаў уладальнікам прэміі за сваю кнігу «Заходнебеларуская Атлантыда 1921–1941 гг.». Праца выклікала вялікую цікавасць у беларускага грамадства, а таксама за мяжой: у Польшчы, Вялікабрытаніі, Швецыі і ЗША.

Прэмія імя Вацлава Ластоўскага першапачаткова была арыентавана на настаўнікаў і выкладчыкаў, якія вядуць свае дысцыпліны на беларускай мове, тым самым распаўсюджваючы «беларускасць» сярод насельніцтва. Аднак сітуацыя настолькі крытычная, што ўручэнне прэміі ў яе першапачатковым выглядзе стала неактуальным. Два гады таму прэмію адрадзілі: гэтым разам намінантам мог стаць любы дзеяч – гісторык, культуролаг, журналіст, які ўнёс значны ўклад у папулярызацыю гістарычных ведаў і патрыятычнага выхавання сярод моладзі і старэйшага пакалення.

Ірына АРЛОВА.

МУДРЫЯ СЛОВЫ

Сягоння не засну,
Мяне так шчыра хваляць,
Як спелую сасну,
Якую хутка зваляць.

Пімен ПАНЧАНКА.

ТРАГЕДИЯ

Затянуло...

Мужчина из Минска погиб под товарным поездом Минск–Барановичи. «Минчанин стоял у края платформы. Его затянуло под вагон потоком ветра», – пояснили в милицейском ведомстве. Погибшему было 60 лет.

За последние дни это не единственный печальный инцидент на железных дорогах Беларуси. На станции Фаниполь товарный поезд Барановичи–Осиповичи сбил 22-летнего парня из Дзержинского района. По данным милиции, этот человек был пьян и упал с платформы. Кроме того, на станции Лунинец локомотив насмерть сбил 28-летнего местного жителя, который шел вдоль путей и не реагировал на сигналы машиниста.

Милиция напоминает, что пренебрежение элементарными правилами безопасности на железной дороге может привести к смерти.

ПЕРСОНА

Александр ТКАЧЕНОК:

«Я индивидуалист! Я не терплю диктата»

Почему актеры «съедают» режиссеров, почему они так много пьют, о двухлетней дочери и кумирах на сцене

В гримерке народного артиста Беларуси Александра Леонидовича Ткаченка, которую он в Национальном академическом драматическом Русском театре имени М.Горького занимает 40 лет, к зеркалу прикреплен портрет французского мима Марселя Марсо с автографом. Хозяин комментирует:

– Единственный автограф, который я взял в своей жизни, это когда великий мим Марсо приезжал в Минск.

– Настолько любите пантомиму?

– Просто у меня с нее все начиналось. Лет в 12 под впечатлением увиденного по телевизору я ставил пластинку на патефон и начинал изображать то, что жило у меня внутри и буквально рвалось наружу. Это была пантомима, нечто театральное. Я делал это для себя. Мне даже не нужны были зрители. Правда, позже они появились – еврейская семья, живущая этажом ниже. Конечно же, вскоре я пошел в театр при Дворце пионеров под руководством Валерия Мороза. И привел в него своего одноклассника Игоря Янковского, и он тоже заболел лицедейством, а до этого хотел быть географом, как его мама. Нам географию преподавала Нина Давидовна Янковская – наша любимейшая учительница. А потом мы с ним играли в спектакле «Тимур и его команда». Он – Тимура, а я – Фигуру.

– Ростислав Иванович Янковский рассказывал, что сидящая в зале детвора сразу влюбилась в вашего хулигана, и в антракте юные зрители, подражая ему, ходили, ломано вихляясь, как Фигура, сплёвывали сквозь зубы, как Фигура. Янковскому-отцу ваша работа так понравилась, что он рассказал о вас в театральном институте.

– И я явился туда таким «актер актерычем», так педалировал, так наигрывал, что Бутаков меня на курс... не взял. И я загремел в армию. Только через два года поступил на обучение к Владимиру Андреевичу Маланкину. И это было самым большим везением в моей жизни.

– Саша, я видела ваши дипломные спектакли в 1975 году. И, стало быть, знаю вас уже 40 лет. На дипломе вы были очень смешным Мальволио в «Двенадцатой ночи» Шекспира и профессором Серебряковым в «Дяде Ване» Чехова. Роли возрастные и очень интересно сделанные, но не больно было, что вам никогда не предложат Гамлета или что-нибудь подобное?

– Ничуть. Я считаю, что самая великая маска в театре – это маска клоуна. Она дает возможность трансформации от трагического к смешному и наоборот. И у меня такие роли случались, например Подсекальников в «Самоубийце» Эрдмана. В этой роли был ход от ничтожного прозябания до мыслей о душе. Там есть и вопль о неосуществимости мечты! И вечный вопрос: быть или не быть? Это был мой Гамлет.

– Режиссеры помогали вам? Чего вы обычно ждете от режиссера?

– Толчка. Мотивировки. Скажите мне «почему» и «на чем зиждется». Я не хочу быть марионеткой. Мне от режиссера нужно только одно: чтобы он сказал, куда идти. Вот пункт А, и надо прийти в пункт Б. А вот как идти – ломаной линией, кривой, напрямки, – это уже мои проблемы...

– Вам никогда не хотелось быть режиссером?

– Нет, для этого нужен определенный набор качеств: умение организовать сценическое пространство, определенные диктаторские черты. Мне быть диктатором не свойственно. Мне это трудно. Но, в свою очередь, как актер я не терплю диктата. Я очень строптив. Я индивидуалист. У меня определенное движение образа складывается подсознательно уже после первой читки пьесы...

– Есть роль, о которой вы мечтали, которую хотелось бы сыграть, но пока не сыграли?

– Нет, и никогда об этом не думал... В институте меня предупреждали, что я – сложная индивидуальность и, возможно, буду очень мало играть. Но мне повезло, я играю очень много. Никогда не ходил в кабинеты, не просил ролей, мне их просто предлагали, и я не простаивал.

– Вы жаловались на суету в театре, в которую вы не вписываетесь. Сейчас ее стало меньше?

– Театр вообще дело суетное. Но, может, сам я стал менее суетлив и она как-то проходит мимо меня...

– Какова, по-вашему, роль актера в нашей жизни?

– Я давно уже вышел из того счастливого возраста, когда думалось: я так сыграю, так сыграю, что люди всё поймут и жизнь сразу изменится к лучшему. Сегодня трудные времена... Просто физически ощущается огромная неконтактность людей, их душевный разлад. Многие выбиты из колеи, болезненно переживают свою человеческую ненужность. И вот как пробиться к ним, вернуть им оптимизм? Хоть ненадолго объединить таких разных, сидящих в зале, вселить в них надежду на лучшее, дать им радость и упование, что не все потеряно. При этом и сам как бы становишься иным. Это как взаимное лечение. Это такое счастье, это так согревает, но происходит не так уж часто.

– А каким вам видится будущее театра?

– Театр никогда не исчезнет. Ему ничто не угрожает. Ни кино, ни телевидение. Даже заснятый на пленку театральный спектакль – это уже не то. Это мертво, законсервировано. А театр жив и велик своей сиюминутностью. Тем и великолепен. Участвовать в этом живом сиюминутном действе и прекрасно, и печально. У нас, актеров театра, нет завтра. Только сегодня, только сейчас.

– Но если профессия актера столь самодостаточна, дает столько счастья, почему многие даже успешные актеры так по-черному пьют? И чем талантливее актер, тем зачастую он больше пьет.

– Каждый спектакль ты сам себя загоняешь в стрессовую ситуацию, провоцируешь себя на стресс, обнажаешь нервы. А легчайший способ потом расслабиться – выпить. Со временем это засасывает, и начинаешь тонуть.

– У вас были очень интересные роли в кино: Лявон в «Разоренном гнезде», доктор Заостровцев в «Жил-был доктор». Расширилась ли ваша фильмография за последние годы?

– Я немного побаиваюсь кино. Я – характерный актер, типаж вечного сельского интеллигента. Из этой типажности мне так и не удалось выбиться. Я всегда был одинаков. От меня всегда хотели одного и того же. Снимался я немало, а нравится мне только ленфильмовская картина «Жил-был доктор».

– Я знаю, что на эту роль пробовался блестящий актер из БДТ Валерий Ивченко, а предпочли вас. И работа, конечно, невероятно хорошая.

– Картину эту часто показывают по каналу «Наше любимое кино». Я смотрю на своего доктора Заостровцева, и мне не стыдно. Фильм не устаревает. А сейчас к моему типажу добавились священники и старцы. Снялся в фильме по Чехову «Уездная драма». Это рабочее название. И опять старик, медик. А вот на студии в Свято-Елисаветинском монастыре я вообще сыграл Старца. В монастыре хорошая киностудия, снимают там документальные фильмы и игровые притчи. Когда я снимался, мне сделали парик – длинные седые волосы, борода. Скуфейку надели, в рясу облачили. Решил я пройтись по подворью монастырскому, както костюм обжить. И пары шагов не сделал, как окружили меня монашки: «Благослови нас, святой отец!» Я был в смущении... А вообще, приходится сниматься везде, в том числе и в сериалах не очень высокого уровня, потому что в театре зарплаты никакие, а я кормящий отец.

– Что значит – «кормящий отец»?

– Я – кормящий в прямом смысле и в переносном. Все началось, когда после тяжелой операции мне понадобилось диетическое питание. А где его взять? Стал сам себе готовить и оказалось, что мне это нравится. Нравится стоять у плиты, извлекать рецепты из интернета, привносить что-то свое. Короче, кулинария как вид творчества – это мое. И теперь, если у нас с Катей гости (*Екатерина Шатрова, актриса театра им.Горького, вторая жена Ткаченка.* – **Авт.**), то стол накрываю я, сам все готовлю, и все хвалят.

А еще я кормящий отец потому, что у меня, 64-летнего, маленькая дочка Полинка, ей всего два года и семь месяцев. У меня внуку от старшей дочери 16 лет, другим внучатам шесть и четыре года, и вот я им подкинул такую маленькую тетку.

– У вас есть актеры-кумиры, с кого хочется брать пример?

– Евгений Евстигнеев, Евгений Леонов и, пожалуй, Олег Янковский.

– Почему они?

– Мне в актере нравится не мастеровитость, не умение править ремесло (хоть и это очень важно, без этого нельзя), а спонтанность, обнаженность нервов, сиюминутность, неожиданность эмоций и мыслящие глаза.

– Чем, по-вашему, отличается театральная западная школа от нашей?

– Мне довелось видеть различия не только в кино. Я смотрел «Вишневый сад» Питера Штайна. Полотно потрясающее, полифоническое, интересно рассматривать каждую деталь, а за горло не берет... Мне даже посчастливилось участвовать в своеобразном эксперименте. Польский режиссер Кшиштоф Ясиньский поставил у нас спектакль по пьесе Станислава Игнацы Виткевича «Безумец и монахиня». Я там играл одну из главных ролей – Мечислава Вальпурга. Этот же спектакль он поставил в Кракове у себя в «Театре STU» и на еще одной польской сцене. Однажды нас пригласили в Краков, и три вечера подряд разные театры играли один и тот же спектакль. А в один из вечеров вышли даже на подмостки вместе, сменяя друг друга. Их актеры блестяще владеют формой, и в смысле формы я многому научился у одного из польских исполнителей. Но все-таки наша школа психологических переживаний ни с чем не сравнима. И польские зрители явно отдали предпочтение нашему спектаклю.

– Не кажется ли вам, что с уходом таких корифеев сцены, как Орлов, Обухович, Климова, Сидоров, Русский театр сильно снизил уровень мастерства?

– Сейчас у нас происходит смена поколений, пришло очень много молодых, и рано что-либо говорить. Главное, что у нас сейчас главный режиссер Сергей Ковальчик – хороший человек.

– А почему в театре рано или поздно «съедают» режиссеров – добрых и диктаторов, талантливых и середнячков, консерваторов и новаторов?

– Потому что в труппе людей больше, чем главных ролей. А у любого главного режиссера есть группа актеров-единомышленников, которые играют главные роли. И группа, которая играет просто роли. А остальные – в эпизодах, в массовке. Вот они-то и устраивают заговоры и пишут во все инстанции. Ну, может, сейчас уже пишут меньше...

– Какие роли сейчас у вас в репертуаре театра?

– В «Идеальном муже» Уайльда я играю лорда Кавершема, в «Проделках Ханумы» – управляющего Акопа, в «Дядюшкином сне» – князя Гаврилу. В «Беге» я главнокомандующий, а в «Горе от ума» у меня роль Фамусова...

– Посмотрите, какие петли и зигзаги выписывает порою время. Некогда Ростислав Иванович видел вас играющим в пионерском театре, а сегодня вы в очередь с ним исполняете роль Фамусова.

– Ростислав Иванович – уникальное явление. Недавно мы отпраздновали его 85-летие, и он снова репетирует спектакль – по книге американской писательницы Дельмар сделана пьеса «Дальше – тишина». Я тоже репетирую. Готовим спектакль «Круг любви» по пьесе Сомерсета Моэма, его должны выпустить к юбилею Ольги Клебанович. Работа интересная. Но я порой чувствую такую усталость...

– Если снова начать, вы заново выбрали бы беспокойные хлопоты эти?

– Конечно. Случается, и ворчишь, и хлопаешь дверью, но куда же я без театра?

Мая ГОРЕЦКАЯ.

З-ПАД ПЯРА

Бясконцая забытая вайна

Напрыканцы мінулага года пабачыла свет кніга Анатоля Трафімчыка **«1939 год і Беларусь: забытая вайна»**. Яна стала адным з першых выданняў маладога мінскага выдавецтва, заснаванага Андрэем Янушкевічам. Увогуле, асноўнай мэтай гэтага выдавецтва з'яўляецца публікацыя навукова-папулярнай гістарычнай літаратуры, і яго першыя кнігі дазваляюць спадзявацца на стварэнне «пад яго дахам» новага інтэлектуальнага гістарычнага асяродка.

Кніга Анатоля Трафімчыка прысвечана ў першую чаргу падзеям пачатку Другой сусветнай вайны і працэсу ўключэння Заходняй Беларусі ў склад Савецкага Саюза. Падзагалоўкам да кнігі з'яўляецца фраза «Беларускі погляд на пачатак Другой сусветнай вайны». Насамрэч, ні назва кнігі, ні гэты падзагаловак не адпавядаюць яе зместу. Дакладней, яе змест значна шырэйшы за назву.

Кніга складаецца з чатырох раздзелаў. Аповед пачынаецца з падзей Першай сусветнай вайны, рускіх рэвалюцый і савецка-польскай вайны. Аўтар планамерна і мэтанакіравана імкнецца прасачыць шляхі і формы станаўлення беларускай дзяржаўнасці, якая фарміравалася ў надзвычай неспрыяльных умовах чужынскіх акупацый і неад'емнага ваенна-палітычнага ўціску з боку Савецкай Расіі. З прыведзеных аўтарам дакументаў і іх аналізу вынікае, што ўсе варагуючыя бакі разглядалі беларускія землі як буферную тэрыторыю ў кароткa- і доўгатэрміновых ваенна-палітычных гульнях. Вынікам гэтых гульняў стаў падзел Беларусі на дзве часткі, замацаваны Рыжскай мірнай дамовай 18 сакавіка 1921 года.

Другі раздзел прысвечаны падзеям міжваеннага перыяду, прычым у ім жыццё Заходняй Беларусі разглядаецца ў шырокім кантэксце тагачаснай еўрапейскай палітыкі. Аўтар удала спалучае апісанне заходнебеларускага грамадскага, палітычнага і культурнага жыцця з аналізам найбольш істотных сінхронных геапалітычных падзей. Новы агляд агульнавядомых фактаў еўрапейскай палітычнай гісторыі міжваеннага перыяду чарговы раз пераконвае чытача ў тым, што Савецкі Саюз нясе нічым не меншую адказнасць за развязванне Другой сусветнай вайны, чым нацысцкая Германія. Дый Захад не стаяў убаку, але камбінаваў так, каб выйсці чысценькім з навіслай над светам гуманітарнай катастрофы. Паралельна аўтар імкнецца вызначыць эвалюцыю настрояў заходнебеларускага насельніцтва міжваеннага перыяду, якое жыло ва ўмовах узрастаючага культурна-нацыянальнага ўціску з боку польскіх улад і актыўнай прапаганды з боку Савецкага Саюза.

Уласна, падзеям верасня 1939 года прысвечаны трэці раздзел манаграфіі Трафімчыка – «Выбух Другой сусветнай вайны: беларускае вымярэнне». У ім даволі падрабязна разглядаецца складаная сістэма перадваенных міждзяржаўных дыпламатычных пагадненняў і складаны стан маладых цэнтральнаеўрапейскіх краін, у тым ліку Польшчы, якія вымушаны былі шукаць апекі пад крылом вялікіх і магутных у ваенна-палітычным сэнсе дзяржаў. Аўтар пераканаўча даводзіць, што для жыхароў Беларусі Другая сусветная вайна з усімі яе жахамі пачалася менавіта 1 верасня 1939 года, калі беларусы, якія служылі ў польскім войску, мусілі змагацца з ваеннай машынай вермахта, калі на заходнебеларускія гарады пасыпаліся першыя нямецкія бомбы і прыйшлі першыя акупанты.

Шмат увагі ў трэцім раздзеле надаецца стаўленню жыхароў Заходняй Беларусі да ўступлення на яе тэрыторыю савецкіх войскаў 17 верасня і да ўключэння яе ў склад БССР і, адпаведна, СССР. Аўтар паказвае, як настроі беларусаў-«заходнікаў» дастаткова хутка эвалюцыянавалі ад радасці і спадзявання на паляпшэнне сацыяльна-эканамічнага жыцця і перспектыву нацыянальна-культурнага будаўніцтва да расчаравання і разумення таго, якая прорва ляжыць паміж уяўленнямі ў нядаўнім грамадзян Польшчы і новай, савецкай, рэчаіснасцю.

Нарэшце, апошні, чацвёрты, раздзел кнігі «Усталяванне савецкай улады ў Заходняй Беларусі: механізмы і працэсы» прысвечаны асвятленню шляхоў саветызацыі рэгіёна ў перыяд паміж верасням 1939-га і чэрвенем 1941 года. Адным з магістральных шляхоў устанаўлення «першых саветаў» сталі рэпрэсіі, якія ахапілі ўсе сферы жыцця. Аўтар дастаткова падрабязна аналізуе метады і формы савецкай рэпрэсіўнай палітыкі ў Заходняй Беларусі, пры гэтым, ён актыўна выкарыстоўвае не толькі архіўныя матэрыялы і дадзеныя перыядычнага друку, але і ўспаміны сведкаў падзей – жыхароў паўднёва-заходніх раёнаў Беларусі. Гэта, з аднаго боку, стварае своеасаблівы лакальна гістарычны фокус працы, з іншага – робіць яе каштоўнай крыніцай інфармацыі для будучых даследаванняў.

Мікалай ПЛАВІНСКІ, кандыдат гістарычных навук, дацэнт.

ЦИФРА ДНЯ

Выставку «Изобретения да Винчи» в Национальном художественном музее в первый день работы посетило 1300 человек

Отзывы на экспозицию разные. От восхищенных «Парашют, пулемет, водолазный костюм, наконец, танк! И это в XV веке? Гениальный конструктор!» до разочарованных вопросов: «А где же картины?»

По поводу последнего хочется заметить: грамота на то и есть, чтобы вывеску прочесть. Выставка великого итальянца была анонсирована до открытия десятки раз в газетах и по телевидению, да она и называется «Изобретения» – не заметили? Это раз. Второе: ни один музей в мире больше не отдает картины Леонардо да Винчи для «гастролей». Последний раз «Джоконда» улыбалась за границей в 1974 году (Токио и Москва). Наследие художника бесценно, даже миллионная страховка, по мнению экспертов, не покроет теперь возможный ущерб, нанесенный картинам (не дай Бог) при транспортировке. К тому же часть работ да Винчи вообще не выносится на белый свет, не покидает запасников – в 500-летнем возрасте ультрафиолет им не к лицу.

Кстати, когда «Мона Лиза» экспонировалась в Пушкинском музее, за день перед ней успевало пройти 1600 человек. Как видите, пропускная способность музеев – минского и московского – примерно одинакова.

Елена МОЛОЧКО.

ОТ СЕРДЦА – К СЕРДЦУ

Храм ждет помощи

Уважаемые попечители православного храма в поселке Михановичи!

По благословению Митрополита Павла в поселке Михановичи Минского района продолжается строительство православного храма и Воскресной школы. Обращаемся к вам с просьбой оказать посильную финансовую помощь.

Социальная служба нашего прихода уже сегодня ведет работу, в том числе с молодежью, по укреплению традиционной нравственности и семейных ценностей.

Хочу привести важный исторический факт – письмо немецкого врача, который в 1943 году, в разгар войны, осматривал наших девушек, угнанных в Германию. Так вот он даже написал письмо Гитлеру, в котором просил остановить войну с нашим народом, потому что около 90 процентов девушек были девственницами. А такой высоконравственный народ непобедим.

Поэтому воспитание целомудрия, укрепление традиционной морали и семьи – это не только решение демографической проблемы, но и залог безопасности страны и нашего с вами процветания.

Только духовность дает нам силы противостоять язвам греха. Молитвенная поддержка Церкви всегда была опорой нашей общественной и личной жизни. Однако теперь новый храм, строительство которого ведется в Михановичах, сам ждет помощи – от вас.

Да благословит господь ваши труды и да поможет вам в добрых делах!

С уважением – иерей Димитрий (Гриценко), настоятель прихода.

З ПЕРШЫХ ВУСНАЎ

Максім ГУСЦІК: «Калі не патрапіў на Алімпіяду, ледзь не сарваўся...»

Беларускі фрыстайліст Максім ГУСЦІК распавёў "Народнай Волі" пра свой першы сур'ёзны поспех, пра дзяцінства, сябраў і сям'ю.

Святое месца пустым не засталося. Пакуль алімпійскі чэмпіён **Антон Кушнір** залечвае старыя траўмы, у камандзе знайшоўся новы лідар. Не так даўно **Максім Гусцік** стаў бронзавым прызёрам чэмпіянату свету, а днямі заваяваў бронзавую ўзнагароду і на этапе Кубка свету ў Маскве.

– "Бронза" чэмпіянату свету для вас гэта жыццёвы этап?

– Скажам так: прыступка для новых вышынь.

– Колькі ішлі да гэтай узнагароды?

– Вельмі доўга – каля 15 гадоў. Хоць да гэтага ў маім актыве былі прызавыя месцы на этапах Кубка свету, двойчы станавіўся чэмпіёнам свету сярод юніёраў, пяць разоў выйграваў агульны залік Кубка Еўропы на дарослым узроўні. Але ўсё гэта было крыху не тое...

– Калекцыяніруеце бронзавыя медалі?

– Мне ўжо самому надакучылі гэтыя трэція месцы. Асабліва крыўдна, калі ад больш высокіх ступеняў цябе аддзяляе зусім няшмат.

– А ці было крыўдна, калі не прайшлі адбор на Алімпіяду-2014 у Сочы?

– А як вы думаеце?! Было не толькі крыўдна, але і цяжка ў псіхалагічным плане. У мяне ледзь не адбыўся нервовы зрыў. Добра, што падтрымалі трэнеры, сям'я. Мне сказалі: "Ты столькі часу аддаў фрыстайлу, а зараз усё гэта хочаш выкінуць у сметніцу? Не варта гэтага рабіць". І я вырашыў застацца ў спорце, хоць намеры былі розныя.

– Ужо ведаеце, што вам перашкодзіла патрапіць на Алімпіяду?

– Вінаваты толькі сам. Захацеў большага, але да гэтага быў не падрыхтаваны.

– Калі пачалі займацца фрыстайлам?

– Бацькі адправілі ў спорт, калі мне было пяць з паловай гадоў. Пачулі, што, маўляў, у

Беларусі зараджаецца такі від спорту, як фрыстайл. Вырашылі, што мне варта паспрабаваць. Спачатку былі батут, акрабатыка, а ў 9 гадоў стаў і на лыжы.

– Можа, у вас у дзяцінстве праяўляліся нейкія рысы характару, якія падыходзяць менавіта для фрыстайла?

– Якія там рысы! У дзяцінстве я быў такі гіперактыўны, што секунды не мог на месцы пастаяць. А выхавацельніцы дзіцячага садка, у які хадзіў, напэўна, да гэтага часу ўспамінаюць мяне з жахам. То залезу кудысьці, то схаваюся... Дарэчы, менавіта настаўніца фізкультуры і параіла бацькам аддаць мяне ў спорт. Сказала: "Энергія з вашага малога так і прэ, накіруйце яе ў правільнае рэчышча".

– Фрыстайлісты ж павінны быць спакойнымі і сканцэнтраванымі...

– Гэта прыходзіць з узростам. Ды і трэнер заўсёды падкажа, калі трэба сабрацца.

– Раней былі куміры ў спорце?

– У 1998 годзе мы глядзелі з татам выступленні нашых фрыстайлістаў на Алімпіядзе ў Нагана. Я ўбачыў, як Дзмітрый Дашчынскі заваяваў алімпійскую "бронзу", і мне захацелася быць падобным на яго. Аб чым тату адразу заявіў.

– Бацькі – не спартсмены?

– Тата працуе ў камерцыйнай фірме, мама – на дамашняй гаспадарцы. Яны прафесійна спортам не займаліся, але бацька, напрыклад, восем відаў спорту перабраў за сваё жыццё і зараз, у рэшце рэшт, вырашыў спыніцца на футболе. Да гэтага часу гуляе з сябрамі. А мама некалі лёгкай атлетыкай займалася. Дарэчы, мая старэйшая сястра крыўдзіцца на бацькоў: "Чаму Максіма аддалі ў спорт, а мяне – не?"

– Дзіма Дашчынскі не так даўно расказваў журналістам: "Я памятаю Максіма Гусціка 12-гадовым хлопчыкам. У зале ён вызначаўся сваёй энергіяй. Яму ўдавалася ўсё: і трэніравацца, і пажартаваць над партнёрам, і падтрымаць усіх. І з узростам ён не змяніўся..."

– Тут мой калега Амерыку не адкрыў. Энергія, як я казаў, б'е праз край – гэта, напэўна, ужо ў крыві.

– Пажартаваць таксама любіце?

– А як жа без добрага настрою ў камандзе?! Любім пажартаваць адзін над адным, песні паспяваць.

– Ёсць талент спевака?

– У нас у камандзе трыа – я, Дзяніс Осіпаў і Аня Гуськова. Пад настрой нешта зацягваем... Праўда, да вялікай сцэны, відаць, яшчэ далёка, так пакуль спяваем для душы. Як кажуць, на аматарскім узроўні.

– Ведаю, што вы не так даўно жаніліся...

– 31 сакавіка адзначым з жонкай два гады сумеснага жыцця, хоць ведаем адзін аднаго ўжо каля 10 гадоў.

– Каманда была на вяселлі?

– Ведаеце, у нас прайшло вельмі сціплае вяселле. Распісаліся, сабраліся ў рэстаране вузкім колам самых блізкіх. Мы зыходзілі са сваіх фінансаў, таму ніякай раскошы і не планавалі. Пасля таго як не патрапіў на Гульні, пачаліся фінансавыя праблемы.

– У сямейным жыцці пакуль не расчараваліся?

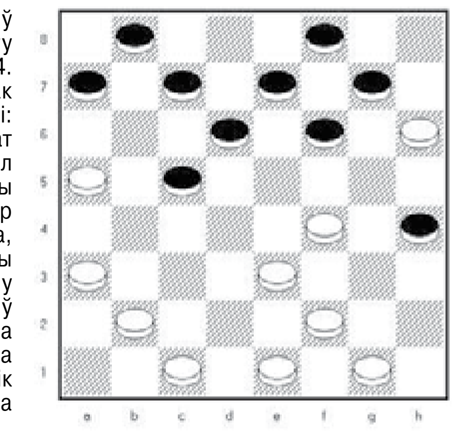
– Вось у гэтым плане – ніякіх праблем. Жонку ведаю даўно, у нас падрастае цудоўная дачушка, якой ужо год і два месяцы. Тыл у мяне моцны. Застаецца толькі радаваць блізкіх сваімі перамогамі...

Алесь СІВЫ.

ШАШКІ

Турніры ў першай лізе

Яны прайшлі ў рамках чэмпіянату Беларусі па шашках-64. Уладальнікамі пуцёвак у вышэйшую лігу сталі: сярод мужчын – кандыдат у майстры спорту Міхаіл Семянюк, майстры спорту Аляксандр Маркін, Віталь Аніська, КМС Аляксандр Мечны і МС Васіль Навумік, у жанчын – кандыдаты ў майстры спорту Ірына Курцова, Аляксандра Спірына, Яна Лазавік і першаразрадніца Анастасія Кашнікава.

Адбыліся адборачныя першынствы краіны для ўдзелу ў спаборніцтвах вышэйшай лігі 2015 года і за 100-клетачнымі столікамі. Тут мацнейшымі былі КМС Дзмітрый Немец, МС Уладзіслаў Валюк, Фёдар Бакач, КМС Генадзь Цыкуноў і МС Уладзіслаў Сплендар. У жаночым турніры пуцёўкі ў вышэйшую лігу атрымалі КМС Марыя Міронава, Паліна Петрусёва і Святлана Гарбачэнка.

Заслугоўваюць увагі фрагменты з партый кандыдата ў майстры спорту Сяргея Гладкага, які заўсёды імкнецца да камбінацыйнага стылю гульні:

1.**Белыя** (Гладкі): a3, a5, b2, c1, e1, e3, f2, f4, g1, h6 (10). **Чорныя** (Цыдзік): a7, b8, c5, c7, d6, e7, f6, f8, g7, h4 (10). Згуляўшы 1... fg5, чорныя трапілі ў пастку, бо белыя падрыхтавалі даволі замаскіраваную камбінацыю на сваю карысць. Пашукайце яе самастойна. Сваю кемлівасць вы зможаце праверыць у наступным выпуску рубрыкі.

2.**Белыя** (Новікаў): a3, b4, c5, d2, f2, h6 (6). **Чорныя** (Гладкі): a7, c7, e7, f4, f6, f8 (6). У гэтым жа становішчы памыліліся белыя (1. dc3?), і чорныя ажыццявілі пераможны план: 1... fe3 2. f:d4 cd6 3. cb6 a:e3 4. ba5 ef2 5. ab4 fg5 6. h:f4 fg1x. А была прыгожая нічыя, амаль кампазіцыйная: 1. cd6! c:e5 2. bc5 fg7 3. h:d6 4. ab4 fg5 5. ba5 gh4 6. fe3 hg3 7. e:g5 gh2 8. de3 hg1 9. ed4 cd6 10. c:e7 g:f8 11. gf6!=.

Аб гэтых баталіях мы даведаліся ад намесніка старшыні Беларускай федэрацыі шашак Віталя Варушылы. У сваю чаргу паведамляем, што ў газеце "Друг пенсіянера" пад яго рэдакцыяй пачала выходзіць рубрыка "Шашкі". У ёй ужо разгледжаны вучэбныя прыклады на тэмы "Шашачная натацыя", "Апазіцыя", "Чатыры дамкі супраць адной". Маюцца інфармацыйны і іншыя раздзелы.

"Пастаўская зіма"

Турнір пад такой назвай ладзіўся на дошках-64 і таксама меў статус рэспубліканскага, быў адкрытым. Упэўнена перамог у ім кандыдат у майстры спорту з Маладзечна Аляксандр Барташ (16 ачкоў з 18 магчымых). Другі і трэці прызы ўручаны майстру спорту Вітольду Цыдзіку і мінчаніну Вячаславу Палянскаму (яны набралі па 12 ачкоў). Шасцёрку лепшых замкнуў арганізатар спаборніцтваў кандыдат у майстры спорту Іван Троцкі (у яго актыве – 11 ачкоў).

Праверце рашэнні

"Бразільскія шашкі" (М.Грушэўскі): **№6** – d2 (g5 – па правіле збівання большасці фігур і засталася простай шашкай) f8 – дамка, але з наступнага ходу, c1 (g3) e3 (h2) g1#.

Мікалай ГЛАДКІ.

ПОЛЕЗНЫЕ СОВЕТЫ

Сам себе косметолог

Устранить сухость кожи

Избавиться от стянутости и шелушений поможет питательная маска из банана. Рецепт: разомните один средний банан, добавьте 1 ч. ложку питательного крема, 1 ч. ложку оливкового масла, половину чайной ложки лимонного сока и тщательно перемешайте. Нанесите на лицо на 15–20 минут. Смойте теплой водой.

Долой отеки под глазами!

Натрите на мелкой терке сырую картофелину. Затем полученную кашицу наложите на глаза и подержите 20 минут. Это средство отлично «вытягивает» лишнюю жидкость с век.

Прочь синяки!

Чтобы освежить взгляд, заварите 2 пакетика черного или зеленого чая. Подождите, пока остынут. Наложите на глаза и полежите с ними минут 15–20. Как вариант: 2 ватных диска смочите в молоке и оставьте на глазах на 15 минут.

Успокоить раздраженную кожу!

Снять усталость и вернуть коже лица свежесть можно при помощи кефирной маски. Рецепт: в течение 15–20 минут несколько раз смазывайте лицо жирным кефиром, затем умойтесь теплой водой.

Придать тонус

Для жирной кожи: смешайте яичный белок, ложку оливкового масла и несколько капель лимона и нанесите на кожу.

Для сухой кожи: смешайте творог со сметаной или сливками, разотрите до однородной массы и нанесите на лицо.

Для нормальной кожи: разомните очищенный банан, добавьте ложку свежевыжатого сока грейпфрута и нанесите полученную кашицу на лицо.

Выровнять цвет лица и устранить бледность

В этом помогут питательные маски из ярких овощей и ягод.

Для сухой кожи: 2 средние моркови натрите на мелкой терке, смешайте с одним яичным желтком и нанесите на лицо. Подержите 10–15 минут. Смойте теплой водой.

Для нормальной и комбинированной кожи: яичный белок смешайте с 2–3 ст. ложками сока калины и нанесите смесь на лицо на 10–15 минут. Затем смойте теплой водой.

Если у вас жирная кожа и «блеск» портит настроение и макияж, вам поможет совет косметолога. Смешайте в баночке немного воды и белого уксуса, смочите в этой смеси ватный тампон и протрите лицо. Уксус удалит сало и загрязнение в порах. Делайте эту процедуру перед нанесением вечернего макияжа – и он будет держаться дольше.

ДАСЛЕДАВАННІ

Дахоўка, муроўка і гзымс ад Алега Трусава

*На мінулым тыдні адбылася прэзентацыя кнігі кандыдата гістарычных навук, старшыні ГА "Таварыства беларускай мовы" Алега Трусава **«Кароткая гісторыя архітэктуры Беларусі».** Кніга прысвечана гісторыі беларускай архітэктуры ў яе розных праявах. Прычым часавыя рамкі даследавання ўпершыню ахопліваюць перыяд ад каменнага веку да 1991 года.*

Упершыню гаворка ідзе пра архітэктуру на тэрыторыі Беларусі ад эпохі палеаліту да канца савецкай эпохі. Акрамя культавага і абарончага дойлідства аўтар разглядае жыллё вяскоўцаў і гараджан у розныя эпохі, будаўніцтва прадпрыемстваў, дарог, мастоў, каналаў... Алег Трусаў узгадаў пра гады плённай працы даследчыка і адказаў на пытанні.

– Як пачынаўся ваш шлях да вывучэння гісторыі архітэктуры?

– Калі летам 1971 года я прынёс свае дакументы на гістфак БДУ, пацікавіўся, ці магу я стаць археолагам. У БССР археолагаў не рыхтавалі, але я стаў вучнем Эдуарда Загарульскага, які працаваў на гістфаку. У 1973 годзе была створана кафедра археалогіі, і я быў яе першым выпускніком. Тады археалогія была дамангольская – ад сярэдзіны XIII стагоддзя, а культуру ВКЛ (польскія паны, літоўскія князі, шляхта) капалі бульдозерам і выкідвалі ў смецце, а потым капалі Старажытную Русь. Пётр Фёдаравіч Лысенка, перад тым як адкрыць старыжытнае Бярэсце, скідваў па 2 метры грунту. Лёс падараваў мне пасаду навуковага супрацоўніка ў Спецыяльных навукова-рэстаўрацыйных майстэрнях Міністэрства культуры БССР. Я прыйшоў на працу ў архітэктурны савет і зразумеў, што, нягледзячы на мой чырвоны дыплом, праводзіць раскопкі я не ўмею і нават не ведаю архітэктурную тэрміналогію.

Я паехаў у камандзіроўку ў Полацк, пазнаёміўся з вядомымі архітэктарамі Паўлам Рапапортам і Рыгорам Штэндарам, удзельнічаў у абмерах Спаса-Прэабражэнскай царквы XII стагоддзя. Упершыню я пабачыў, як працуюць навукоўцы з сусветнымі імёнамі, і мне вельмі захацелася быць падобным да іх. Павел Рапапор стаў маім нефармальным кіраўніком і дарадцам. Я паступіў у завочную аспірантуру і ў снежні 1981 года ў Ленінградзе паспяхова абараніў працу па методыцы архітэктурна-археалагічных даследванняў на прыкладзе помнікаў беларускага дойлідства XI–XVII стагоддзяў.

Далей за ведамі я паехаў у Літву, дзе атрымаў вялікую падтрымку ад археолагаў з Вільнюса і Каўнаса. Маім сябрам стаў даследчык архітэктуры Летувы Вітаўтас Левандаўскас. Пазней я атрымаў магчымасць прайсці стажыроўку ў польскіх рэстаўратараў і археолагаў з Кракава і Варшавы.

Першыя мае самастайныя раскопкі адбыліся ў 1977 годзе (у Лідскім замку) і доўжыліся да 1994 года. За гэты час я праводзіў раскопкі замкаў, ратуш, храмаў, кляштараў і манастыроў ад XII да XVIII стагоддзяў у розных гарадах роднай Беларусі. Шмат часу патраціў на вывучэнне і вяртанне ў штодзённы ўжытак старажытнай беларускай архітэктурнай тэрміналогіі. У нас гавораць: " мур" і "муроўка" (а не "кладка") і "дах" і "дахоўка" (а не "черепица"), і такіх слоў шмат. Напрыклад слова, "гзымс" (карниз) многія і не ведаюць. Пяць гадоў я агучваў тэрміны на Радыё Свабода, яны друкаваліся і ў "Нашым слове".

– Як з'явіліся вашы першыя выданні на роднай мове пра дойлідства?

– Папрацаваўшы дзесяць гадоў, я вырашыў напісаць першую кніжку па архітэктуры па-беларуску. У 1990 годзе выйшлі "Старонкі мураванай кнігі". Мне ўдалося адрадзіць каляндар "Родны край", заснаваць серыю "Помнікі архітэктуры Беларусі". Напісаў кніжачку пра Лідскі замак на дзвюх мовах накладам 20.000 асобнікаў па ўзоры літоўскіх. Іншыя аўтары пісалі пра іншыя помнікі. У 2013 годзе пісьменнік і выдавец Анатоль Тарас прапанаваў мне напісаць на грунце гэтага рукапісу новую кнігу па гісторыі беларускай архітэктуры ад каменнага веку да 1991 года. Ён жа прасіў змяніць назвы асобных раздзелаў, прапанаваўшы структуру выдання. Гэта мяне зацікавіла, і я ўзяўся за працу. Прыйшлося прагледзець і выкарыстаць сотні розных пісьмовых і архіўных крыніц ад асобных манаграфій да газетных артыкулаў. Істотна дапамагалі мне ў напісанні, наборы і рэдагаванні гэтага выдання Станіслаў Суднік, Алена Анісім, Юлія Бажок і Таццяна Навасельская. У кнізе 300 ілюстрацый, якімі падзяліліся Ігар Марачкін, Ігар Чарняўскі, Віктар Сірыца.

З 1995 года я працую дацэнтам, выкладчыкам у БДУКіМ. Два гады я працаваў дэканам, стварыў новую спецыяльнасць "музейшчык", у вучэбны план уставіў і гісторыю архітэктуры, і польскую мову, і латынь, і нават філатэлію. Усё гэта чытаецца і зараз. Я выкладаю курс "Гісторыя архітэктуры", студэнты здаюць іспыты.

– Раскажыце, калі ласка, лёс якіх збудаванняў вам асабліва блізкі па асабістым жыцці і дзейнасці даследчыка-археолага?

– Мне дарагі замкі, дзе я працаваў: замак у Лідзе і ў Міры, мае родныя мсціслаўскія помнікі. Звязаны з будаўніцтвам быў мой прадзед Васіль Радзівонавіч Драздоўскі, які меў адпаведную адукацыю і збудаваў сярод іншых і Мсціслаўскую мужчынскую гімназію (1907–1908) у стылі мадэрн. Дарагая мне і Магілёўская ратуша, якой я прысвяціў дзве кнігі.

– З кім з вядомых архітэктараў даводзілася працаваць побач?

– Адным з самых унікальных быў мой сябра Леанід Мендзелевіч Левін і яго сям'я, з яго дачушкай мы працавалі ў рэстаўрацыі. Яшчэ магу прыгадаць Сяргея Багласава, Валерыя Слюнчанку... Я ўваходзіў у аўтарскі калектыў рэстаўратар–архітэктар–археолаг, і мы абменьваліся досведам.

– Як вы ставіцеся да найноўшых збудаванняў у цэнтры Мінска?

– Усе краіны церпяць ад дзікага капіталізму. Возьмем Варшаву: такіх пачвар наставілі ў цэнтры, проста жах! І ў нас пачалі ставіць пачвары. Гатэль каля цырка яшчэ можна ўспрымаць, а дом у Траецкім прадмесці проста забіў горад. Думаю, што потым такія збудаванні будуць ліквідаваны.

Эла ДЗВІНСКАЯ.

ВЫСТАВКИ

Уроки японского градостроительства

Причудливые токийские небоскребы лучше рассматривать воочию – пока не закружится голова. Говорю это как человек, который побывал в столице Японии и был поражен масштабом архитектурно-дизайнерской мысли зодчих Страны восходящего солнца.

Впрочем, можно попробовать это сделать и опосредованно – на передвижной выставке «Города на грани выживания: японские урбанистические проекты 1960-х годов», которая открылась 26 февраля в Минске в Музее истории города.

Название экспозиции, успевшей до Минска побывать в 22 городах мира – от китайского Шанхая до канадского Торонто, говорит само за себя. В микромасштабе представленных экспонатов – макетов, фотографий, интерактивных карт – градостроители Японии наглядно демонстрируют свое решение глобальной мировой задачи – оптимальное размещение растущего численно населения на ограниченном жизненном пространстве. Тем более что для островных государств она приобретает особое значение.

Инициатором проведения выставки в Беларуси стал Японский фонд – независимая организация, ставящая своей целью пропаганду японской культуры и искусства. Автором концепции является японский архитектор и дизайнер Наохико Хино, чьи оригинальные проекты художественных галерей принесли ему мировую известность.

Нынешняя градостроительная выставка – 20-я по счету, которую проводит Японский фонд совместно с Посольством Японии в нашей стране.

Следующим городом в маршруте передвижной экспозиции станет Гомель, а затем она отправится в Африку.

Людмила СЕЛИЦКАЯ.

Адрас рэдакцыі:
220030, Мінск, вул. Энгельса, 34а.
Прыёмная:
тэл. (017) 3286871.
Тэл./факс рэкламнага аддзела: (017) 3286609, 3286906
nvonlineinfo@gmail.com
http://www.nv-online.info

9 772071 964000 15017

Падпісныя індэксы: **63222 – для індывідуальных падпісчыкаў,** **632222 – для прадпрыемстваў і арганізацый.**

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф Паўлавіч СЯРЭДЗІЧ

У сувязі з адсутнасцю магчымасці рэдакцыя матэрыялы не рэцэнзуе і не вяртае, права ўступлення ў перапіску пакідае за сабой. За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя не адказвае. Могуць друкавацца матэрыялы, у якіх пазіцыя аўтараў не падзяляецца газетай. Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі сродку масавай інфармацыі №947 ад 6 студзеня 2010 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь (пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі №224 ад 6 сакавіка 2000 г.). Надрукавана ў друкарні дзяржаўнага прадпрыемства «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/106 ад 30.04.2004. Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Падпісана ў друк 02.03.2015 у 17.00. Аб'ём 4 друк. аркушы. Тыраж 25440 экз. Заказ №907.